

SLOVENSKÉ NÁRODNÉ NOVINY

Ročník 32
35/2017
2. september 2017

Cena 0,50 €

Ludovít Štúr

ZALOŽIL LUDOVÍT ŠTÚR 1. AUGUSTA 1845

VYDÁVA MATICA SLOVENSKÁ

SLOVENSKÉ MŔTVE MORE
- ZEMPLÍNSKA ŠIRAVA
Strana 4.

PUBLICISTA LUDOVÍT ŠTEVKO
O RADIKÁLNO M ISLAMIZME
Strana 4.

MARTIN KELLENBERGER
O FARBÁCH AJ O NOTÁCH
Strana 6.

SLOVENSKÍ PADÁKOVÍ STRELCI
- PRVÍ ARMÁDNI VÝSADKÁRI
Strana 8.

DRAMATIK OSVALD ZAHRADNÍK
PÍŠE HRY PRE ANJELOV V NEBI
Strana 10.

SLOVO O SLOVENSKU

Nedávno RTVS v spravodajskej televíznej relácii uviedla krátky rozhovor s už odídeným ministrom školstva nášho štátu Petrom Plavčanom. Medzi inými zaznela v ňom aj otázka, aký je jeho názor na to, či majú učitelia v základnej škole učiť žiakov aj krasopisne písané písmená abecedy, alebo by sa mali prikloniť k ich tlačenej podobe, ako si to žiadajú viacerí rodičia školákov, ktorí aj spisujú petíciu. Exminister školstva sa vyjadril asi v tom zmysle, že to ponecháva na rozhodnutí učiteľov základných škôl, ako budú deti učiť písať – či klasickým spájaním písmen, tlačеными písmenami, alebo oboma spôsobmi...

Bývalý minister bol pravdepodobne presvedčený, že všetko vyriešia počítače. Stačí, keď sa deti naučia brnkať po klávesoch počítača a problém sa tým vyrieši. V USA, ktoré sú teraz našim najväčším vzorom, sú v tomto smere omnoho ďalej. Nie je vraj výnimkou, že maturant – absolvent strednej školy – sa už nevie ani podpísať vlastnou rukou. Všetko robí prostredníctvom počítača.

Od vzniku spoločného štátu Čechov a Slovákov v roku 1918 bolo písanie jedným z hlavných predmetov. Gramatika sa učila s väčším dôrazom na písanie. To muselo mať aj estetickú úroveň, ktorá žiakom zostala v ich ďalšom vzdelávaní, a vlastne po celý ich život. Krasopisom sme sa rozlišovali individuálne, ale viac o tom by vedeli povedať grafológovia. Je všeobecne známe, že individualita rukou písaného textu je taká odlišná, že sa využíva aj forézne v súdnom dokazovaní...

Ak by sme takto vnímali výučbu nášho slovenského jazyka, mohlo by sa stať, že niektorí „progresívni“ učitelia, známi z nedávnych protestov za vyššie platy, by demokraticky rozhodli, že sa nebudeme učiť ani gramatiku. Ved' počítače sú dnes veľmi múdre, tak načo vtíkať do hláv deťom vybrané slová, pády a vôbec ypsilony a mákké i atď., keď počítač to zvládne aj za nich.

Jozef SLAHO

Nie nemennosť, ale súlad s potrebami života sú kritériá kvality zákona zákonov

Štvrtstoročie Ústavy Slovenskej republiky

Ludovít ŠTEVKO – Foto: TASR

Prvého septembra 1992 Slovensko ako zvrchovaný štát na mape Európy ešte nejstvovalo. Ale už malo svoju ústavu. Bol to prvý veľký zápis do novej kroniky slovenského národa, ktorý predchádzal vyhláseniu samostatnej Slovenskej republiky 1. januára 1993.

Ústava je zákon zákonov, čo znamená, že je hierarchicky najvyššie postavený právny predpis štátu. Podľa záznamu slovenského zákonodarného zboru Ústava Slovenskej republiky bola prijatá 1. septembra 1992 o 22.26 hodine. Proces jej prijatia vyvrcholil individuálnym a verejným hlasovaním, v ktorom mali poslanci vyriešiť osudovú vetu: „Hlasujem (alebo nehlasujem) za Ústavu Slovenskej republiky!“ Zostáva navždy zapísané, že za tento fundamentálny právny dokument hlasovali poslanci HZDS, SNS a väčšina poslancov SDL v počte 114 hlasov. Poslanci troch maďarských strán (MKDH, Spoluzitie a Maďarská občianska strana) hlasovať odmietli, na protest demonštratívne odišli z rokovacej sály a poslanci KDH nehlasovali, boli proti. Jozef Prokeš, vtedajší šéf Slovenskej národnej strany, si aj po rokoch na tie hektické časy spomína: „Pamätám si, ako po hlasovaní o ústave jeden poslanec za KDH vyslovene plakal. Chcel hlasovať za, ale poslancský klub mu to nedovolil.“

ŠTÚROVSKÝ KOMPROMIS

Niektorí poslanci chceli iné znenie preambuly ústavy alebo požadovali preambulu z návrhu ústavy vynechať. Konečný verdikt

Na snímke TASR poslanci Jozef PROKEŠ, Vladimír BAJAN a Milan FTÁČNIK prinášajú Ústavu SR, štátny znak, pečať a vlajku SR v Rytierskej sieni na Bratislavskom hrade 3. septembra 1992 počas slávnostného aktu podpísania Ústavy Slovenskej republiky.

sa formoval postupne na argumentoch, vychádzajúcich z porovnania zahraničných ústav, ako aj z medzinárodných dohôd. Dospelo sa k záveru, že jediný subjekt, ktorý si môže nárokovať právo na sebaurčenie, je národ a že túto skutočnosť musí vyjadrovať preambula. Rôznili sa aj názory na terminologické označenie menšín žijúcich na Slovensku. Poslanci maďarských strán trvali na ich označení ako národnej menšiny, ale v termino-

logickom boji zvíťazilo označenie národnostná menšina.

V súvislosti s diskusiou o texte ústavy boli odlišné názory aj na názov parlamentu. Zástupcovia SMK odmietali pomenovanie Slovenská národná rada a poslanci SNS za najpriliehavší považovali názov Snem Slovenskej republiky. Kompromisné riešenie sa našlo načretím do štvorovskej histórie. Štúrovci v roku 1848 svoju Slovenskú národnú

radu premenovali, ako sa uvádza na pečiatkach historických dokumentov, na Národnú radu Slovenska. Toto riešenie bolo v pléne bezproblémovo prijaté a od účinnosti Ústavy SR parlament nesie názov Národná rada Slovenskej republiky.

VIACERÉ NOVELIZÁCIE

Za dvadsaťpäť rokov od svojho vzniku sa najvyšší zákon nášho štátu viackrát novelizoval, lebo nijaký zákon – ani ústava, nie je strnulý, navždy uzavretý dokument. Jeden z tvorcov Ústavy SR exprezident Ivan Gašparovič na diskutovanú tému novelizácií povedal: „Dokonalosť ústavy sa nemeria jej nemennosťou, ale súladom s potrebami praktického života.“ Bez ohľadu na politicko-spoločenské podmienky bola slovenská ústava už v čase vzniku legislatívne dielo na vysokej kvalitatívnej úrovni, porovnateľné s ústavami štátov s oveľa dlhšími demokratickými tradíciami.

Deň Ústavy Slovenskej republiky sa stal v povedomí ľudí začiatkom čohosi nového, čo vyústilo do spontánneho nadšenia sedemdesiatistického davu Bratislavčanov a ďalších tisícov ľudí v našich mestách, ktorí víťali nový rok 1993 ako deň vzniku Slovenskej republiky.

3 OTÁZKY PRE:

JUDr. Mgr. Antona CHROMÍKA, PhD., predsedu Aliancie za rodinu

Rodina vyžaduje obeť, a to sebcom nevonía

• V Bratislave sa pred pár dňami uskutočnil ďalší z úspešných pochodov Za rodinu. Nemá podľa vás rodina ešte stále na Slovensku také podmienky, ktoré jej zabezpečia zdravý rozvoj?

Nie, nemá. Rodina je vysmievaná. Čelí tlakom zo strany mainstreamových médií, ktoré propagujú sebeckto vo vzťahoch. Na rozpade rodiny pracujú aj niektoré mimovládne organizácie svojou propagáciou sexu namiesto lásky. Hovorí o podpore manželstva sa dnes rovná extrémizmu a pozerajú sa na vás, ako keby manželstvo bolo len pre kresťanov.

• V politických kruhoch sa udomácňuje idea, že Slovensko potrebuje novú koncepciu rodin-

nej a demografickej politiky. Jedna z koalíčných strán prichádza práve po vašom pochode s požiadavkou, aby sa takýto dokument dodatočne zapracoval do vládneho programu.

Slovensko má skôr „antikoncepciu“ rodinnej politiky a pácha samovraždu. Sú to sice tvrdé slová, ale koncepcia pre mňa znamená, že sa dopracujem po rokoch k výsledkom, ktoré stav rodiny a demografie zlepšia. Slovensko sa po štvrtstoročí dopracováva skoro k neodvratiteľnej demografickej smrti národa.

• V hlavnom meste sme videli aj tzv. Duhový pochod. Jeho účastníci určite nezastávajú tradičné hodnoty rodiny. Relativizácia rodiny – aké to

môže mať následky pre spoločnosť? Je súčasný nepriaznivý demografický vývoj našej populácie dôsledkom príliš liberálneho vnímania rodinných väzieb?

Aký dôsledok má, keď sa začnú rozpadáť bunky v tele? Prežije telo? Aký dôsledok má, keď sa budete tváriť, že vám stačia prvky a nepotrebujete bunky? Sebeckto je rakovina. Rodina vyžaduje obeť, ale práve obeť a sebadarovanie je to, čo ostáva a podnecuje naše deti k dávaniu. Obeť pre deti a ochota budovať jeden výlučný vzťah so svojou manželkou či s manželom nie je ľahká cesta, ale vedie k radosti.

Zhovárал sa Štefan SVETOŠ
Foto: autor

Postoje a aktivity štátu na podporu klasickej rodiny sú viac než rozpačité

Zákony automaticky nezmenia život na lepší

Eva ZELENAYOVÁ – Foto: Aliancia za rodinu

Na pietnej spomienke politických väzňov pod bránou leopoldovskej väznice sa 19. augusta zúčastnila podpredsedníčka vlády a ministerka spravodlivosti Lucia Žitňanská. V ten istý deň podporila komunitu LGBTI na Dúhovom pochode verejná ochrankyňa práv Mária Patakyová. Iba pochod za rodinu, v tú istú sobotu, nemal výraznejšiu podporu zo strany vedenia štátu. Hoci budúcnosť národa i štátu závisia práve od rodiny. Nemal by teda štát uprednostňovať najmä iniciatívy vedúce k zvýšeniu reprodukcie obyvateľstva a ku kvalite rodinného života?

Lucia Žitňanská vo svojom príhovore povedala, že aj v tejto dobe je potrebné zakročiť pri akýchkoľvek náznakoch nespravodlivosti a porušovania práv iných, aby už nikdy nevznikli také pamätné miesta, akým je pre politických väzňov Leopoldov. Ako však majú politickí väzni bývalého režimu rozumieť slovám ministerky, keď v ostatnom čase zaznamenávajú priam brutálne útoky najmä proti svojej tlačí? Predovšetkým zo strany denníkov SME či N, ale ani RTVS nezaostáva. V Leopoldove si pripomínajú obeť bývalého režimu, medzi ktorými bolo nemalo tých, čo sa postavili na odpor proti neslobode slova a spolupracovali so zahraničnými médiami.

Dúhový Pride neprovokuje svojou podstatou, ale verejným atakovaním ľudskej intimity. Deň pred konaním Dúhového pochodu sa v centre Bratislavy predvážala nahá dievčina. Bez pozornosti mestskej polície, ktorá by mala dbať na poriadok v meste.

■ SPUNOSŤ OMBUDSMANKY

Rovnako spupne sa zachovala verejná ochrankyňa práv Patakyová, keď svojvoľne vyvesila na okná štátnej inštitúcie vlajku komunity LGBTI. Vnučuje sa otázka, načo sú nám zákony, keď ich nerešpektujú ani predstavitelia štátu? Nemali by si práve oni pripomínať zúfalý čin obyvateľa Devínskej Novej Vsi Ľubomíra Harmana,

keď svoju bezvýhodovú situáciu zobral do vlastných rúk a pripravil o život osem ľudí vrátane seba? Ak má byť prejavom sekulárnej spoločnosti absolútna mravná neviazanosť, tak jej v tomto štáte je viac než dosť aj bez dúhových pochodov. Stačí sa pozrieť okolo seba, ako vyzerajú naše verejné priestranstvá. Zo dňa na deň nadobúdajú tvár Lunika IX. Pravda, z okien lietadiel či limuzín sa sotva dajú vidieť trebárs zastávky verejnej dopravy, napríklad pri bratislavskom Slovnafte.

■ DOČALI SA POKUTY

Hrdí na rodinu bol názov pochodu za rodinu. Podporili ho aj niektorí duchovní, ale prišli predovšetkým

Medzi tými, čo v sobotu 19. augusta prišli podporiť pochod Za rodinu pred sídlom parlamentu v Bratislave, nechýbal ani predseda Maticy slovenskej Marián TKÁČ. Na otázku Rádia Lumen prečo prišiel, odpovedal: „Lebo som za tradičnú rodinu. Ak nebude rodina schopná privádzať na svet deti, nebude národ a nebude ani Matica slovenská.“ Na obrázku predseda MS (vľavo) v skupine účastníkov pochodu.

rodiny s deťmi. K parlamentu prišiel na „pochod“ aj predseda MS Marián Tkáč. Predseda Aliancie za rodinu Anton Chromík organizuje množstvo podujatí pre rodiny. No namiesto podpory mu štát poslal likvidačnú zásielku na zaplatenie pokuty. Za čo? Podľa rezortu vnútra v čase určenej volebnú kampaň pre voľby do NR SR v roku 2016 Aliancia protizákonne propagovala kandidujúce politické strany, ako aj kandidátov uvedení na ich kandidačných listinách. Takže aliancia mohla byť vôbec rada, že dostala pokutu len tritisíc eur, čo

je najnižšia hranica, lebo tá sa mohla vyšplhať až na stotisíc.

Verejnosc pozná aj iné prešľapy volebného zákona, napríklad aktuálnym prezidentom Andrejom Kiskom, ktoré zostali nepotrepané. Podľa Chromíka „podobné kampane na podporu spoločenských hodnôt a hodnotovo orientovaných kandidátov spustili pred voľbami aj ďalšie občianske združenia, ako aj fyzické osoby a niektoré médiá, a proti žiadnej z nich ministerstvo vnútra nezačalo správne konanie“. Aj takto sa prejavuje vzťah štátu k rodine.

Národný katalóg je hrádza na záplavu kontaminovaných potravín

Plusy pre všetkých vo verejnom stravovaní

Ivan BROŽÍK – Foto: archív SNN

Jednoduchý nákup kvalitných a bezpečných potravín od kvalifikovaných a preverovaných dodávateľov. Umožňuje ho Národný potravinový katalóg. Je to unikátny elektronický nástroj verejného obstarávania. Vo svetle nedávnych škandálov s kontaminovanými potravinami ide o skvelú ponuku.

Menej administratívy, väčší výber potravín, čerstvosť, flexibilitu a pohodlie obstarávania pre verejných obstarávateľov, väčšie možnosti pre lokálnych slovenských producentov potravín, potenciálny trh až s miliónom ľudí, ktorí sa stravujú vo verejných inštitúciách, eliminovanie nebezpečných potravín, ktoré „cestujú cez polovicu zemegule“, to všetko sú veľké plusy katalógu.

■ PODPORA KVALITE

„Dlhodobou prioritou nášho rezortu je podpora kvalitných, čerstvých a bezpečných potravín. A to nielen v domácnostiach, ale aj v školách,

v štátnych inštitúciách či u vojakov. Koncom minulého roka sme ohlásili spustenie Národného potravinového katalógu. Po mesiacoch pripravujeme oficiálne štartujeme prevádzku tohto unikátneho projektu. Bude slúžiť ako elektronický nástroj verejného obstarávania na jednoduchý nákup kvalitných a bezpečných potravín od kvalifikovaných dodávateľov, so zárukou dodržania nastavených štandardov za ekonomicky najvýhodnejších podmienok,“ povedala Gabriela Matečná, ministerka pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR. Obstarávateľia si budú môcť nakúpiť pestrú paletu potravín s vysokými kritériami bezpečnosti,

kvality a výživovej hodnoty z našej domácej produkcie, ktoré si budú môcť pohodlne, flexibilne a priamo objednať v požadovanom množstve a frekvencii.

■ TVORCOVIA KATALÓGU

To všetko bez zbytočnej administratívy. Na tvorbe položiek katalógu bude spolupracovať Slovenská poľnohospodárska a potravinárska komora, Potravinárska komora Slovenska a Agrárna komora Slovenska. Komory majú pripravené vyškolených pracovníkov a poradcov pri práci s katalógom. Odborným garantom je Výskumný ústav potravinársky.

Školské stravovanie si vyžaduje azda najväčšiu mieru obozretnosti pri používaní surovín do jedál.

„V okruhu našich regionálnych poľnohospodárskych a potravinárskych komôr a potravinárskych zväzov sa v rámci katalógu vytvorí tridsať kontaktných miest po celom Slovensku. Budeme vyhľadávať čo najväčší počet výrobcov potravín, ktorí vstúpia do systému. Vnímame ho ako ďalší odbytový kanál, vďaka ktorému budú môcť slovenskí poľnohospodári a potravinári ponúkať svoje zdravé výrobky do školských

jedální, nemocníc, väzníc či organizáciám, patriacim pod jednotlivé ministerstvá v rámci verejného stravovania,“ vyhlásil Milan Semančík, predseda Slovenskej poľnohospodárskej a potravinárskej komory.

V súčasnosti sa rozbieha prvá fáza projektu. Ide o testovací elektronický formulár informácií o sortimente, ktorý je vytvorený na základe dát Výskumného ústavu potravinárskeho. Aktuálne sprístupnená demo verzia slúži na úvodné zoznámenie sa s obsahom sortimentu a formulárom produktového listu. Jej cieľom je získanie spätnej väzby zo strany dodávateľov. Vypĺňať produktový list bude možné od 4. septembra 2017. Katalóg je k dispozícii na internetovej stránke www.npkinfo.sk. V súčasnosti už funguje call centrum na čísle 0800 700 706 a e-mailová podpora helpdesk@npkinfo.sk.

VŠIMLI SME SI

V minulom čísle matičného týždenníka sme v krátkom interview s docentkou Milotou Zelínovou predstavili dramatické osudy jej otca legionára Mikuláša Gaceka z Dolného Kubína. Podobizeň tohto bojovníka s bolševizmom priamo v Rusku, ale aj portréty iných slovenských legionárov sú v tzv. slovenskom vozni symbolického Légiovaku, ktorý s trinástimi vagónmi ťahá v týchto dňoch rušeň Sergej po slovenských železničiach.

Rušeň Sergej a trinásť vozňov

Českí a slovenskí legionári v jednom z ešalónov v Rusku na Transsibírskej magistrále.

Légiovlak, ktorý začal svoju terajšiu púť prvého augusta v Žiline, predstavuje vojenské ešalóny prepravované železnicou, ktorými sa desaťtisíce česko-slovenských legionárov prepravili naprieč Ruskom po Transsibírskej magistrále, pričom pri postupe neraz museli bojovať s bolševikmi. Vlak sa skladá z vozňa poľnej pošty, vozňa označovaného ako „tepluška“, ktorý slúžil ako pojazdná kasáreň, ďalej zo zdravotného, štábného, z obrneného, krajčirského, predajného, dielenského, ubytovacieho vozňa a z dvoch plošinových vagónov. Okrem toho má vlak aj premietač vagón, kde si návštevníci môžu pozrieť historické dokumenty z tohto obdobia. Navyše je jeho fundus doplnený o dobový arzenál a množstvo iných dobových dokumentov a artefaktov, ktoré odborné vysvetlí posádka vlaku oblečená do dobových kostýmov a uniforiem.

Légiovlak zo Žiliny smeroval do Dolného Kubína a cez Poprad, Medzilaborce, Humenné na námestie v Košiciach, kde bude dva týždne! Potom pôjde cez Zvolen, Nitru do Bratislavy, kde ho uvidíme od 19. do 28. septembra.

(se)

Foto: Historická dokumentácia Légiovlaku

Ministerstvo dopravy nemá na vlaky k národnej svätyni peniaze

Riešenie by sa našlo, ak by Šaštín bol Sasvárom

Pätnásty september je štátny sviatok Slovenskej republiky. Je to deň, ktorý Slováci zasvätili svojej patrónke Panne Márii. Už dlhé roky sa v tento deň uskutočňuje púť do Šaštína-Stráže, do svätyně patrónky Slovenska. Ministerstvo dopravy, ktoré vedie nominant strany MOST – HÍD Ārpád Ārsek, však tento rok oznámilo, že tradičné vlaky zadarmo tentoraz pre slovenských veriacich nebudú.

Je naozaj zarážajúce, že „slovenské“ ministerstvo takto okato dalo najavo, že ignoruje slovenský štátny sviatok. Oficiálne argumentuje tým, že vlaky boli v minulosti stratové, a ak chcú, nech si ich objednávajú veriaci alebo cirkev. Ak by sa aj akceptoval tento argument, rozhodnutie je mimoriadne netaktné a vzbudzuje mnohé – možno aj neodôvodnené podozrenia. V takejto súvislosti predsa nemôže ísť o nejaké politické body.

„Ja som sa prihlásil, dohodol cez biskupský úrad a celé to zafinancujem. Keď to platili komunisti, je neuveriteľné, že to nevieme zaplatiť my. Radšej to zaplatím z vlastných zdrojov. Nie je to trápne, keď musíme takéto veci riešiť a vybavovať?“ pýtal sa predseda SNS a NR SR Andrej Danko.

Podľa návrhu ZSSK by mal prvý z vlakov vyraziť o 5.35 h z Prievidze a pokračovať po trase Topoľčany – Zbehy – Leopoldov – Trnava – Šaštín-Stráže a späť. K tomuto vlaku pôjde prípojný vlak z Nitry do Zbehov. Druhý z vlakov by mali podľa predbežného

návrhu vyraziť o 6.15 h zo Zlatých Moraviec po trase Nové Zámky –

ČO INÍ NEPÍŠU

Pätnásteho septembra v deň štátneho sviatku Sedembolestnej Panny Márie tradične smerovali k národnej svätyni v Šaštíne pútnici aj osobitnými vlakmi.

Galanta – Trnava – Šaštín-Stráže a späť.

Národná púť k patrónke Slovenska – Sedembolestnej Panne Márii – sa oficiálne koná od roku 1732. Podľa stránky bazilika.sk do Šaštína-Stráže počas púte každoročne zavíta približne dvadsaťtisíc veriacich, pričom v jubilejnom roku 2014 ich prišlo päťdesiatšesťtisíc. Vyvrcholením púte je spomínaný sviatok patrónky Slovenska, ktorý pripadá na 15. septembra.

Po Slovensku jazdí množstvo vlakových súprav takpovediac zadarmo. Zadarmo však nie sú, pretože napokon ich aj tak platia všetci tí občania Slovenska, ktorí svojimi odvodmi prispievajú do štátneho rozpočtu. Štát podporuje rôzne podujatia, a keď priamou aktívnou účasťou svojej ombudsmanky dokázal podporiť aj „Dúhový pochod Pride“, je na pováženie, ak odmietol podporu tým, ktorí si rok čo rok chodia uctiť – no predsa – štátny sviatok! Ak v tom nie je iný úmysel, je to potom hrubé pohrdanie veriacimi na Slovensku. Aj tradičnou dopravou do Šaštína...

Foto: Štefan KAČENA
Štefan SVETOŠ

Stále bojujeme o existenciu

Eva ZELENAYOVÁ

Iskrenie vo vládnej koalícii vyvoláva obavy o existenciu Slovenska. Pravda u tých, čo vnímajú historické súvislosti a pohyb na medzinárodnej scéne. Predovšetkým Slovensko má susedov, ktorí nemajú problém siahnúť po jeho území v každom príhodnom čase. Maďarsko stále sníva svoj sen o veľkom Maďarsku a Poľsko to isté. Česko si na budúci rok bude pripomínať sté výročie vzniku Česka, nie Česko-Slovenska, takže Slovensko by malo byť práve v tomto čase veľmi obozretné tak vo vnútornej, ako i v medzinárodnej politike. Projekt troch morí, v ktorom hlavnú úlohu chce zohrávať Poľsko, iba potvrdzuje oprávnenosť na obavy o celistvosť Slovenska.

Štáty nemajú priateľov, iba záujmy, túto paradigmu si Slováci dosiaľ neuvedomujú. Vstupom Slovenskej republiky do Európskej únie sme dokorán otvorili svoje národné

bohatstvo zahraničnému drancovaniu. Cudzinci skupujú pôdu, zmocňujú sa nerastného bohatstva a vody – posledných komodít, ktoré okrem ľudského potenciálu sú ešte vo vlastníctve štátu. Ale dokedy? Že zodpovednosť za ďalší vývoj leží najmä na strane Smer-SD, nemožno pochybovať. Ďalší dvaja koalíční partneri sú viac-menej do počtu. Navyše Béla Bugár sa ukazuje ako spojenec do každej koalície. Pritom pŕichu – krok po kroku – realizuje menšinový program do bodky. Spomeňme napríklad ochranu malotriedok s vyučovacím jazykom maďarským, vlastný dejepis pre maďarsky hovoriacich žiakov na Slovensku alebo milióny eur smerujúce do výstavby tzv. južnej trasy Bratislava – Košice práve cez zmiešané územia. Je to náhoda? Nie. Preto je MOST – Híd pokojnou stranou v koalícii. Na toto by mala myslieť SNS, lebo jej voliči právom

očakávajú politicky zodpovedné rozhodnutia smerujúce k ochrane národných záujmov a podpory vlastenectva. Napríklad aj zakomponovať do dodatku Koaličnej zmluvy vyššiu finančnú podporu pre Maticu slovenskú. Andrej Danko sa správne

KOMENTÁR

nasrdil, že hrá v koalícii druhej husle. Avšak výsledok tzv. koaličnej krízy podporu vlasteneckých politik zatial nepriniesol.

Dnešná situácia Slovenska veľmi pripomína obdobie pred druhou svetovou vojnou. V tom čase Nemecko rozhodlo o Slovensku a dnes by to malo byť zasa jadro EÚ? V ňom príť opäť zohráva Nemecko. Navyše situáciu v Európe dnes komplikujú imigranti. V druhej polovici minulého storočia sa Nemecko vydalo cestou prijímania gastar-

beitrov, najmä z Turecka. Presne kopirovalo politiku Ameriky v dovážaní otrokov z čierneho kontinentu. V súčasnosti je Nemecko zaplavené cudzou kultúrou a potrebuje sa zbaviť aspoň časti tohto bremena. Lenže dnešní migranti neprichádzajú do Európy pracovať, ale užívať si sociálne dávky. A to rozčuľuje štáty, ktoré nemali nič s kolonizačnou politikou. Môže byť teda jadro EÚ v dnešnej situácii pomocou pre malý štát, akým je Slovensko?

Nie je tajomstvom, že zloženie strany Smer-SD nie je homogénne. Ak by strana predstavovala ideologicky čistú ľavicovú stranu, Slovensko by bolo ohrozené vlastnou vládou. Vidno to na politike EÚ, v ktorej až do tohto roku mali výrazný vplyv ľavicári. EÚ sa síce deklaruje ako únia národných štátov, ale jej rozhodnutia dávno stratili rešpekt pred národnými politikami. Naopak, celkom zreteľne to pozorujeme na boji Maďarska a Poľska proti kvótam EÚ pri rozdeľovaní migrantov. Európsky súd pre ľudské práva (ESLP) vynáša rozsudky nad národnými štátmi, ktoré sa bránia voči asanácii vlastnej kultúry. Známym sa stalo rozhodnutie proti Taliansku o umiestnení krížov v školách. Matka ateistka sa sťažovala na prítomnosť krížov

v triedach. Krajský súd žalobu matky zamietol, lebo dospel k záveru, že „kresťanský kríž symbolizuje taliansku históriu a kultúru, a teda taliansku identitu, ako aj rovnosť, slobodu, toleranciu a náboženskú neutralitu štátu a je súčasťou právneho dedičstva Európy a západných demokracií“. Ale ESLP rozhodol, že „prítomnosť kríža v triedach presahuje používanie symbolov v špecifickom historickom kontexte“. Jeho rozhodnutie po sťažnosti Talianska zmenila Veľká komora. Ale dokedy to Európa vydrží? Najmä ak samotní jej obyvatelia netrvajú na vlastných hodnotách. Nie je tajomstvom, že sa už ozvali predstavitelia islamu a žiadali zrušiť kríž, napríklad aj na švajčiarskej vlajke. Nielen Švajčiari majú kresťanský symbol na svojej vlajke, máme ho aj my, Dánsko, Fínsko, Malta...

Šéf rezortu diplomacie Miroslav Lajčák sa po podpise Memoranda o štruktúrovanej spolupráci s Nemeckom vyjadril, že „Slovensko nebude nikdy viac zvrchované, ako keď bude sedieť za tým stolom, kde sa rozhoduje o budúcnosti, a ten stól sa volá Európska únia“. Ide však o to, čo to Slovensko bude štát. A či ide o rozhodnutie, ktoré zachráni existenciu samotného štátu.

Červivá čerešnička exhibicionizmu

Maroš M. BANČEJ

Nielen na Slovensku si v dnešnej mediálnej dobe musíme dať pozor, čuduj sa svete, na tolerantnosť. Táto naskrz kladná vlastnosť sa totiž pomaly, ale iste zmenila na nebezpečný inštrument, ktorý niektorí samozvaní vykladači pojmu tolerancia ohýbajú do čudných polôh. Ako opozitá, teda netolerantné postoje, sa najčastejšie skloňuje nacionalizmus, fašizmus, xenofóbia, homofóbia a ešte zopár podobných hovorovo znejúcich slovíčok. Masívna podpora istým vplyvným typom neziskových organizácií a rôznymi mimovládny zoskupeniami ruka v ruke s mainstreamovou tlačou a elektronickými médiami majú spomínaní hlásatelia tolerancie riadne kladivo v rukách. Nástroj, ktorý dokáže prípadného protivníka spofahlivo onálepovať a v neposlednom rade najnovšie aj zabezpe-

čiť mu pozornosť orgánov činných v trestnom konaní. Zničená kariéra „netolerantného“ jedinca je čoraz častejšie výslednicou celého boja za toleranciu.

Minulú sobotu sa v Bratislave konal Dúhový Pride, čiže akcia

POZNÁMKA

LGBTI zoskupenia nazývaná pochod tolerancie, prípadne pochod hrdosti. Nie je to tak dávno, keď jedna z kľúčových postáv tohto hnutia, takpovediac dúhová celebrita Romana Schlesinger reagovala na sociálnej sieti na zavreté benzínové čerpadlá v Rakúsku (počas najväčšieho kresťanského sviatku Veľkej noci) týmito slovami: „Jak jeden sadomasochista do***e ľuďom život aj po 2015 rokoch...“ Nasledovala búrka protestov a rýchle zmazanie sta-

tusu. Jeden z predstaviteľov LGBTI sa nechal počuť, že je nízke kopirovať cudzie statusy a dávať ich na verejnosť. Akosi zabudol, že spomínaní „strážcovia tolerancie“ to robia bežne a akúkoľvek polemickú odozvu na svoje aktivity tvrdo napádajú. Mohla by o tom hovoriť redaktorka RTVS, ktorá v rozčúlení, keď jej istá chránená menšina kradla odkvapové ríny, pričom ona bola sama v dome s chorým otcom, uverejnila rozhorčený status na sociálnej sieti. Aj keď ho tiež vzápätí vymazala, z miesta redaktorky bola promptne „odídená“.

Tolerancia je teda dvojaká... Bratislavskému Dúhovému pochodu ako každý rok predchádzal pražský. Ten sa niesol pod zaujímavým heslom: Nechceme toleranciu, ale rešpekt. Na českých internetových stránkach to vyvolalo pomerne búrlivú diskusiu. Väčšina diskutujúcich

namietala, že rešpekt je niečo, čo by mal jedinec či skupina ľudí získať svojou prácou, charakterom a postojmi. Jednoducho, demonštrovať svoju inakosť občas pomerne exhibicionistickým správaním pri „pochode hrdosti“ nepovažovali diskutéri za dôvod na rešpekt, lebo od rešpektu je priamy spojovník k úcte. Z toho by mohol nejaký zlomyseľník odvodiť heslo niektorého z budúcich dúhových pochodov – nechceme rešpekt, ale úctu. Len čo sa však nejaká skupina ľudí ozve, že úctu si zaslúži funkčná pracujúca heterosexuálna rodina, starajúca sa o deti, už spomínaní „strážcovia tolerancie“ ich nazývajú v lepšom prípade bigotnými kresťanmi a „sutanistami“, aj keby to boli trebárs ateisti. LGBTI agenda totiž plní aj zástupnú funkciu pri strážení tolerancie, rozumej tolerancie k liberálnym a neomarxistickým experimentom, neuznávajúcim čokoľvek tradičné vrátane národných štátov. Je len tragikomickou čerešničkou na multikultúrnom koláči, že apologéti tohto smeru spolu s LGBTI agendou patria aj medzi promigrant-ských aktivistov. Ako sa drvivá väčšina islamských migrantov stavia k homosexualite, to im akosi nedochádza. Kým nebude neskoro.

AKO BOLO, ČO BOLO

Matky to mali v dávnej minulosti oveľa ťažšie ako dnes. Každý pôrod prinášal smrteľné riziko pre dieťa i matku. Lekári považovali tento akt za nedôstojný. Prenechávali ho na pôrodné baby, ktoré preberali skúsenosti jedna od druhej. Až hlavný poradca cisárovnej Márie Terézie Gerhard van Swieten poveril lekárske fakulty povinnosťou školiť pôrodné asistentky. V roku 1778 vyšiel v Bratislave preklad knihy viedenského profesora Rafaela Johanna Steidela. Do slovenčiny ju preložil pod titulom Zpráva o kumštu babském absolvent trnavskej lekárskej fakulty Ján Černey.

O pokrok na Slovensku sa zaslúžil beckovský rodák MUDr. Ján Ambro (1827 – 1890), ktorý založil v roku 1873 v bratislavskej Štátnej nemocnici Uhorskú kráľovskú školu pre baby. Doktor Ambro bol v rokoch 1843 – 1845 pokladníkom spolku slovenských študentov, ktorí sa nazývali „bratmi Šopronskými“. Pravidelne prispieval do časopisu Venec. Po roku 1848 to mali Slováci v Budapešti ťažké. V druhej polovici 19. storočia tu absolvo-

valo lekársku fakultu sedemdesiatdeväť medikov z územia Slovenska. Z nich bolo len jedenásť Slovákov.

Doktor Ambro presadzoval revolučné postupy profesora Ignáca Semmelweisa o preven-

Medailóny aj o lekárskej etike

Peter VALO

cii proti infekciám. Priveľa zien umieralo na chorobu nazývanú „horúčka omladíc“ alebo „choroba šestonedielok“. Semmelweis vypozeroval, že epidémie vznikajú najmä v nemocniciach, kde chodili medicí z pitevní na pôrodnú sálu. V čase, keď sa pustil do boja proti uznávaným profesorom, o bakteriálnych infekciách sa nevedelo nič. Tí mu to neodpustili. Semmelweis skončil v blázinci. Nečudo, že jeho osud inšpiroval dramatika Petra Gregora na napísanie rozhlasovej hry Horúčka doktora Semmelwei-

sa. Semmelweisov žiak doktor Ambro vybudoval v Bratislave hygienicky lepšiu nemocnicu a v roku 1873 napísal prvú slovenskú učebnicu pre pôrodné asistentky. Kniha o pôrodnictve pre baby, v ktorej uverejnil prísahu absol-

vil svoj odbor a z pozície dekana vybudoval Lekársku fakultu. Vychoval rad lekárov, aj svojho nástupcu profesora Michala Šeligu, ktorý po jeho odchode pokračoval v rozbehnutom diele a vychoval na Slovensku ďalšie

nom ocenení nebolo ani reči. Napriek tomu hovoria o „zlatom veku“, keď rodička bola rodičkou, pacient pacientom, a nie klientom. Finančný záujem bol nezaujímavý. Rozhodujúca bola ľudská hrdosť. Byť lekárom v minulosti neznamenovalo byť zamestnaným, bolo to poslanie.

V tejto zhovädilej dobe sa často spomína etika. V tej lekárskej rezonujú slová, ktorými sa pri prvej promócií v roku 1920 prihovril budúcim kolegom profesor Müller, ktorý nepripúšťal, aby lekár využil stav pacienta spôsobený chorobou alebo starosti jeho rodiny na získavanie finančných prostriedkov či výhod pre svoju osobu. „Tieň zisku a mamonu sa nesmie vznášať nad budovaným telesným úspechom pacientovým.“

Knižka je svedectvom poctivej lekárskej práce. Autori spracovali medailóny od menovaných lekárskech nestorov cez Svetozára Štefánika, Teodora Schwarzara, Aurela Hudcoviča, Antona Pontúcha až po súčasných profesorov a vydali svedectvo, že bez poznania minulosti nemôžeme nájsť svoje miesto pri naplňaní výziev budúcnosti.

SEBAOBRAHA

Zemplínska šírava – naše slovenské more – už dávno nie je tou obľúbenou turistickou destináciou, akou bývala v časoch minulého režimu. Turizmus pri nej umŕtvala najmä kauza chemických odpadov z fabriky Chemko Strážske. Asi dvadsať rokov z nej unikali PCB látky, čiže polychlórované bifenyly, do Šíravy. Nemajú síce vysokú toxicitu, ale môžu byť nebezpečné pri dlhodobom pôsobení. Aj keď sa v Strážskom od roku 1984 nevyrábajú, stále sú usadené na dne Šíravy.

Zamordované more východu

Vzhľadom na obsah bifenylov v tuhu rýb v nádrži od roku 2002 je v platnosti zákaz ich konzumácie. Podľa hygienikov nebezpečenstvo z kúpania v tejto vode nehrozí. PCB látky sú totiž vo vode nerozpustné. Problematikou bifenylov sa dlhodobo zaoberá aj výbor OSN, ktorý už dávnejšie ponúkol desať miliónov dolárov na odstránenie nečistôt z usadenín na dne nádrže. Slovenská vláda však vinou neschopnosti dodržať podmienky spolufinancovania čistenia nádrže o tieto peniaze prišla. Neskôr Slovensko získalo na revitalizáciu Šíravy štyri milióny eur z tzv. Nórskeho fondu, no ani z tohto projektu napokon nič nebolo. Suma sa preinvestovala na rekonštrukcie čerpacej stanice vo Východoslovenskej nížine...

Problémom je aj nedostatočné vybavenie tunajšej Vodnej záchrannej služby (VZS).

Napríklad v katastrálnej oblasti obce Vinné, kde dohliada na bezpečnosť rekreatantov v troch strediskách: Hôrka-Lúč, Vinanske jazero a Medvedia hora, sa musí uspokojiť iba s jednou veslicou. Kedysi bola situácia s VZS na Šírave omnoho priaznivejšia. V dennej zmene slúžilo šesťnásť plavčikov, ktorých riadil jeden skúsený plavec – záchranár. Navyše mali k dispozícii motorový záchraný čln s parametrami nepotopiteľnej lode, ktorý dodnes kotví v stredisku Medvedia hora neďaleko miesta, kde sa v roku 1992 stala jedna z najväčších tragédií na Slovensku. Prudký vietor vtedy na Šírave spôsobil vlnobitie, ktoré stiahlo pod vodu deväť ľudí. Tieto obeť pritom presunuli z vodných bicyklov na záchranársky čln, ktorý však nebol vhodný na záchranu v extrémnych poveternostných podmienkach. SPP, Allianz – Slovenská poisťovňa a Slovenský Červený kríž vtedy reagovali združenou investíciou a zadovážili spomínanú kvalitnú motorovú loď, aby sa podobné nešťastie už nestalo. Keby totiž záchranári mali už v roku 1992 naozaj kvalitné plavidlo, a nie vratký motorový čln, o život nemusel prísť nikto. Lenže po tom, čo došlo k rozšíreniu kompetencií miest a obcí, nový záchranársky čln získala obec Kaluža, ktorá plavidlo VZS neposkytuje. Pláže na Šírave si podelili tri obce – Klokočov, Kaluža a Vinné – a každá zabezpečuje VZS samostatne...

Povesť Šíravy negatívne poznačili aj polorozpadnuté objekty, roztrúsené pozdĺž jej pobrežia. Podľa hydrologov však ešte nič nie je stratené. Údajne by stačilo vybudovať prítok z východnej strany nádrže a po niekoľkých rokoch by sa voda v nej ozdravila. Čira voda by znovu prilákala turistov, schátrané stavby by nahradili nové ubytovacie zariadenia a vzhľadom na zvýšenie počtu rekreatantov by sa zrejme vyriešila i otázka nedostatočného vybavenia záchranárov.

Podarí sa „slovenskému moru“ znovu získať zašlú slávu alebo príde Slovensko oň vinou nečinnosti kompetentných úradov nadobro?

Pavol IČO

O Klube Zemplínčanov v Košiciach s Jánom POPRENDOM a Jánom PERŽELOM To najkrajšie a najtypickejšie z kultúrnych tradícií

Zhovárал sa František MRVA – Foto: archív OZ

Klub Zemplínčanov v Košiciach rázne a optimisticky vkročil do druhého desaťročia pôsobnosti aj tohtoročným XXII. Zemplínskym majálesom, no renomé si vybudoval širokou a pestrou paletou podujatí nielen pre svojich členov, ale jeho aktivity pozitívne vníma aj širšia košická a najmä zemplínska verejnosť. Oslovili sme čestného prezidenta združenia doc. Dr. Jána POPRENDU, CSc., do roku 2013 prezidenta klubu, a jeho viceprezidenta Ing. Jána PERŽELU, aby nám toto občianske združenie predstavili.

Docent Dr. Ján POPRENDA, CSc., (vľavo) a Ing. Ján PERŽEL počas tlačovej konferencie

Tanečné a spevácke súbory zo Zemplína počas slávnostnej prezentácie v Košiciach.

• Čo vás a vašich kolegov viedlo k založeniu Klubu Zemplínčanov?

Ján POPRENDA: Bolo to najmä úsilie zmapovať v Košiciach komunitu rodákov zo Zemplína a nájsť medzi nimi ľudí ochotných podieľať sa na činnosti klubu a dať mu organizačný rámec zaregistrovaním medzi občianske združenia. Bezprostredným podnetom bola najmä túžba po vlastnej identifikácii jedincov a v tej súvislosti hľadanie svojich koreňov.

• Pekné predsavzatia treba podoprieť konkrétnym cieľom. Aký je?

Ján POPRENDA: Rozvíjať kultúrne tradície Zemplína, udržiavať kontakty so Zemplínčanmi v rodnom kraji aj v zahraničí, zvyšovať intelektuálnu úroveň členov vzájomnou výmenou vedomostí a skúseností, vracat' ľuďom tradičné hodnoty minulosti: zvyky, obyčaje, nárečie, tance a spevy. Naším spoločným poslaním nie je zmeniť náš život podľa starých predlôh. Našou úlohou je hľadať a precítiť cestu k svojim koreňom, oživiť vo svojom duchovnom živote zážitky

z mladosti spojené s rituálmi či so zvykmi, s ktorými sme sa stretávali v rodnom kraji. Vedieť sa porozprávať rodným nárečím – zemplínčinou, zaspievať si pesničky, ktoré sme v našom vedomí zachytili alebo často spievali, zatancovať čardáš, vedieť zavinšovať alebo zaspievať koledy, prípadne lepšie porozumieť rôznym obradom spoločenského života z našich valalov – ako je svadba či stavenie májov, Veľká noc a pod. To je naša úloha, naše poslanie, lebo my sme pamätníci tradícií nášho Zemplína a sme zodpovední niest' toto poslanstvo ďalej.

• Predstavte čitateľom SNN, medzi ktorými sú tiež Zemplínčania, najdôležitejšie aktivity a podujatia klubu ...

Ján PERŽEL: Tým najdôležitejšími podujatiami je Zemplínsky majáles, kde prezentujeme pre obyvateľov Košíc to najkrajšie z kultúrnych tradícií Zemplína. Koná sa pod záštitou predsedu KSK, zúčastňujú sa na ňom primátori zemplínskych miest, primátor Košíc, umelci, športovci, vedeckí pracovníci a mnohí ďalší predstavitelia kultúrneho a spoločenského života. Nechýbajú

zástupcovia samosprávy, štátnej správy, umelci – zvlášť maliari zo Zemplína, rektori škôl, zástupcovia Maticy slovenskej, významní predstavitelia kultúrneho a spoločenského života, zástupcovia klubov Zemplínčanov z Banskej Bystrice, Bratislavy a zo zahraničia.

Súčasťou programu býva prehliadka zemplínskych folklórnych súborov. Krojovaným sprievodom po meste s ukázkami tancov a spevov si pripomíname krásu a tradície Zemplína. Každý rok sa na tejto najvýznamnejšej akcii zúčastňuje päťnásť folklórnych súborov a skupín s približne dvesto päťdesiatimi účinkujúcimi. Na záver je Zemplínsky bál – stretnutie rodákov. Ďalším profilovým podujatím je Kračún na valale – program zostavený z tradičných vinšovačiek, spevov, zvykov počas vianočných sviatkov na Zemplíne. Býva nádherným odkazom pre ďalšie generácie Zemplínčanov, pre naše deti, aj pre ich potomkov. Program pripravujú každý rok súbory z rôznych častí Zemplína. Pekným neformálnym podujatím je aj športovo-spoločenská akcia spojená s varením guláša či so súťažou v rôznych športových disciplínach.

Pri spoločnom posedení po športe sa členovia Klubu lepšie poznávajú.

• Spomínali ste spoluprácu so zahraničnými klubmi Zemplínčanov. Obidvaja ste boli v Clevelande na stretnutí s členmi tamojšieho klubu...

Ján POPRENDA: So Zemplínskym klubom v Clevelande v USA máme dobré kontakty. Poskytujeme si navzájom informácie o činnosti našich klubov. Uskutočnili sme vzájomnú výmenu zástupcov klubov, spoločne s terajším prezidentom Zemplín klubu Jurajom Čarným sme absolvovali stretnutia s významnými osobnosťami kultúrneho a spoločenského života Slovákov v Clevelande a v New Yorku. Konkrétne s Thomasom M. Hricikom, prezidentom Prvej Katolíckej Slovenskej Jednoty v Spojených štátoch amerických a Kanade. Tiež s Andrewom Hudakom, zakladateľom dvoch pobočiek Slovenskej ligy v Amerike v Parme a Strongsville v štáte Ohio, predsedom odštepného ústavu Slovenskej záhrady na Floride, riaditeľom Clevelandského slovenského inštitútu, ktorého cieľom je zachovať a chrániť dejiny Slovákov v Amerike.

• Ako charakterizujete spoluprácu vášho klubu s Maticou slovenskou?

Ján PERŽEL: Matica slovenská bola s nami spätá už od vzniku klubu. V tom čase som bol členom Nadácie MS ako zástupca jedného z jej zakladateľov vo VSŽ Košice. Treba povedať, že to nebola formálna spolupráca. Klub sa po troch rokoch stal skupinovým členom MS. Pri organizovaní prvých majálesov bola MS vždy jedným zo spoluorganizátorov. Zástupcovia MS patria každoročne medzi najvýznamnejších hostí na našich akciách. Klub Zemplínčanov v Košiciach v roku 1998 s Maticou slovenskou, zastúpenou vtedajším tajomníkom Alexandrom Števíkom, uviedol do života knihu Katechéta, ktorej autorom bol Ludovít Pavlo, prezident Slovenskej ligy v Amerike, ktorý sa osobne na podujatí v metropole východu zúčastnil.

MEDZI NAMI

Teroristické spoločenstvo Islamský štát ostro kritizovala kresťanského pontifika, pápeža Františka za jeho tvrdenie, že vojna, ktorú vedú islamistickí teroristi nemá náboženský charakter, že islam je náboženstvom mieru. „Toto je bohom požehnaná vojna medzi národmi moslimov a národmi neveriacich,“ píše autori v islamistickom magazíne Dabiq, lebo „šírenie Alahovej vlády mečom je povinnosť napísaná v Koráne v slovách nášho Pána: „Zabíjaj neveriacich!“ A naliehajú na všetkých moslimov, aby sa zapojili do džihádu a útočili na civilné ciele v kresťanskej Európe. Ich nenávisť ku kresťanskému Západu je „absolútna a nezmierniteľná“. Presviedčame sa, a nie je to prvýkrát, že pozadie teroristických útokov netkvie len v pomätených hlavách skupiniek prívrcencov tzv. Islamského štátu, ale je to náboženská doktrína, ktorú hlásajú imámovia v saláfistických mešitách vo Francúzsku, v Belgicku, v Nemecku, vo Švédsku i v Nórsku.

V Rakúsku vnika podhubie radikálneho islamu priamo do výchovy moslimských detí a dorastu. Minister zahraničia Sebastian Kurz sa začal zaujímať, ako sa v rakúskych moslimských školách vzdelávajú deti, a dostal prekvapujúce infor-

mácie. Skupina pedagógov, ktorá navštívila tieto školy, zistila, že vyučovanie prebieha podľa osnov najkonzervatívnejších radikálnych školských zariadení v Afganistane a Pakistane a o nejakej integrácii a tolerancii sa hovorí nedá. Väčšina detí sa neučí nemčinu, nemecky nehovorí – jediným predmetom ich vzdelávania je Korán. Minister Kurz

a niektorí ich exponenti ich hneď bagatelizujú.

Slovenský konvertita na islam Jozef Lenč, pedagóg na Univerzite Cyrila a Metoda v Trnave, nedávno v jednom interview vyhlásil, že byť moslimom je úžasné. Nikto mu nemôže zazlievať, a už vôbec nie zakazovať jeho nadobudnuté náboženstvo ani pranierovať výrok

Chiméra o mierumilovnosti

Ludovít ŠTEVKO

bol podľa vlastných slov šokovaný z vytvárania moslimského paralelného sveta, ktorý sa postupne stáva školou budúceho terorizmu, a navrhuje zákaz takýchto vzdelávacích zariadení.

„Na infekciu radikálneho islamu je potrebná radikálna liečba, ak má zostať Európa taká, ako ju poznáme,“ povedal bývalý šéf Zemanovho zahraničného odboru na pražskom Hrade Hynek Kmoníček a dodal, že „dnešným hrozbám sa nedá čeliť ľudsko-právnu rétorikou.“ K nám sa podobné informácie a názory zo zahraničia dostávajú len zriedkavo, a keď sa už objavia, naše ľudsko-právne organizácie

vyslovený podľa vzoru bestselleru Emy Tekelyovej s názvom Byť ženou je úžasné. Ťažko však možno súhlasiť s jeho názorom, že islam nie je militantný, vraj „rovnako ako hip-hop nie je militantný hudobný štýl, aj keď si ho obľúbili i rôzne kriminálne živly v USA“. K Lenčovu prirovnaniu sa žiada už iba zacytovať z Koránu: „Neberte si medzi nimi priateľov, pokiaľ sa nevydajú na cestu Božiu! A ak sa obrátia chrbtom, potom ich chyťte a zabite kdekoľvek ich nájdete!“ (An-Nisaa' 4: 89) Alebo verše zo súry 47 – Mohamed: „Keď sa stretnete s neveriacimi, stínajte im hlavy, kým im nespôsobia úplnú

porážku,“ (4) a „Boh uvedie bojovníkov za odmenu do raja.“ (6)

Pravda je, že Korán vysvetľujú napríklad súfisti inak. Na rozdiel od saláfistov hlásajú, že islam nie je náboženstvo násillia. Lenže rôzne, aj pre kresťanskú civilizáciu prijateľné výklady Koránu nijako nemôžu ospravedlniť teroristické útoky v Európe, ktoré islamisti často začínajú zvolaním: „Allahu akbar!“ Napriek tomu, že 114 veršov v ich posvätej knihe hovori o láske. Z povedomia Európanov tie verše nevymažú správy o masakroch v Paríži, Bruseli, Manchesteri, Nice, Mnichove, Barcelone a v ďalších mestách západného sveta. Preto sa v mnohých krajinách Európskej únie prehodnocuje aj postoj k migrantom.

Nemecký Spolkový inštitút pre odborné vzdelávanie urobil výskum vzdelania utečencov, ktorí prichádzajú do spolkových krajín, a výsledok neprekvapil: tri štvrtiny migrantov nemá nijaké vzdelanie. Koľko percent je z tejto masy prisťahovalcov negramotných mladých ľudí a koľkí z nich sú potenciálni teroristi pod vplyvom wahabistických imámov – štatistiky nehovorí. Ešte sa budeme v televízii často pozerať na reálne scény zabijania namiesto hororového filmu. Európsku vrchnosť to veľmi netrápi, veď na cestách umiera pri dopravných nehodách oveľa viac ľudí ako pri teroristických útokoch, tak čo!

Potemkinovské dediny amerického prezidenta Donalda Trumpa Afganistan je ďaleko, ale NATO blízko

Dušan D. KERNÝ – Foto: archív SNN

Uprostred medzinárodného chaosu, sankcií, konkurenčného boja medzi USA a EÚ, čo sa týka protiruských sankcií, nevyriešenej krízy Európskej únie, ako aj Ukrajiny a vzťahov s Ruskom, posielame nové tisíce vojakov do takmer šesťnásť rokov trvajúcej vojny v Afganistane... Teda rozhodol o tom prezident USA Donald Trump, ale je viac ako zrejme, že devätnásť štátov NATO, ktoré spojeneckú akciu pod Hindukúšom vojensky a propagandisticky podporujú, medzi nimi aj Slovensko, neostanú bokom.

Afganská vojna sa stala našou vo chvíli, keď nasadenie našich jednotiek schválila pred rokmi Národná rada SR, vtedy ešte na podporu politiky prezidenta Busha ako akciu Trvalá sloboda v roku 2001. Medzitým vo vojne v Afganistane bolo nasadených aj okolo sto päťdesiat tisíc vojakov, ale ani tí problém nevyriešili. Spojenecké štáty Severoatlantickej aliancie NATO vždy so súhlasmi svojich parlamentov afganskú politiku USA podporovali, aj keď pôvodný clintonovsko-albrightovský cieľ „budovania národa“, práve tak ako inde, osobitne v Iraku a Líbyi, nielen stroskotal, ale dosiahol pravý opak. Z Afganistanu sa nestal stabilný štát. Naopak, čoraz väčší sa bývalý protivník Taliban stáva pánom situácie. Odhady sa rôznia, ale ani jeden údaj nepopiera, že kontroluje najmenej polovicu afganského územia! Vládou a vojenskými podporovateľmi kontrolovaný Kábul, hlavné mesto, je pre Afgancov aj iným názvom pre trvalo prekvitajúcu korupciu a mocenské boje rôznych frakcií. Posilňovaním americkej a spojeneckej vojenskej prítomnosti sme teraz tam, kde sme boli na začiatku v roku 2001, a opäť nevieme ako z toho von.

■ CHÓR MÉDIÍ

Prečo je pre nás Slovákov dôležité o tom hovoriť? Pretože na Slovensku prevládla argumentácia Severoatlantickej aliancie NATO a vojensko-priemyselného komplexu USA. Teraz všetky médiá svorne hovoria o tom, že prezident D. Trump zmenil názor. Kým v predvolebnej kampani sľuboval opak, teraz tam

Americký vojak vo výcvikovom priestore Valaškovce – Kamenica nad Cirochou, počas cvičenia Ground Pepper...

vysielala tisíce vojakov. Lenže so sľubmi skončiť najdlhšie trvajúcu vojnu v dejinách USA vyhral voľby aj jeho predchodca Barack Obama. Pravda je, že moc a sila, vplyv vojensko-priemyselného komplexu USA je taká, že sa proti nemu nemôže postaviť ani prezident USA. Ak by sme sledovali politické dejiny USA pozorne, tak by sme zistili, že prvým, kto sa postavil proti a varoval pred zhubným vplyvom vojensko-priemyselného komplexu, nebol nikto iný než víťazný generál z druhej svetovej vojny Dwight Eisenhower. Urobil tak ešte v roku 1961 v rozlúčkovom prejave pri odchode z funkcie prezidenta USA.

Terajší prezident zmenil ciele americkej politiky v Afganistane, a tým aj politiky NATO na výlučne boj proti terorizmu a teroristom. So všetkým ostatným, pravda s našou západnou pomocou, si musia pora-

diť Afganci sami. Je to irónia, ak nie výsmech dejín – veď mudžahedínov, ktorých dnes nazývame džihadisti, kedysi pred desaťročiami Západ a USA v rozsiahlom programe financovali a vyzbrojovali na boj proti Sovietskemu zväzu. Ten aj vinou svojho veľkého vojenského hazardu v Afganistane zanikol ešte v roku 1991! Dnes sa však zabúda, že ešte dva roky po odchode sovietskych vojsk sa sama udržala afganská vláda, kým ju krvavo nezvrhli práve vtedajší mudžahedíni a lokálni klanoví vodcovia.

■ VPLYVNÁ ČÍNA

Je to stávanie povestných kulis, potemkinovských kulis, ak dnes prezident USA tvrdí tak ako jeho predchodcovia, že ide len o to, aby sa stiahnutím vojsk nevytvorilo vákuum, ktoré by potom zaplnili džihadisti, teroristi. Skutočná príčina však

tkvie v tom, aby priestor nevyplnili susedné štáty – Pakistan, trvalý podporovateľ džihadistov, Čína ľudová republika, a osobitne Irán. Spomína sa v tejto súvislosti aj Ruská federácia. Lenže Moskva má záujem na tom, aby sa militantní moslimovia nešírili z Afganistanu do Strednej Ázie a odtiaľ do Ruska. Ruský prvoradý záujem je ochrana pred prívržencami radikálneho islamu a pred mohutnou medzinárodnou sieťou pašerákov drog, keďže náš „patronátny“ Afganistan je dnes najväčším svetovým producentom heroínu! V zápase proti militantom Rusko podporuje trvalo Spojencov v Afganistane. A práve v tomto je pre nás Európanov dôležité. Ak by sme to silou-mocou chceli zvýrazniť, môžeme povedať aj to, že kresťanská Európa na tomto veľkom a rozsiahlom stredoázijskom moslimskom území potrebuje Rusko ako svoju druhú bariéru. Potrebuje Rusko, ktoré sa napriek miliónom moslimom zatiaľ, na rozdiel od Európy, úspešne vyrovnáva s nebezpečenstvom terorizmu na vlastnom území.

■ BEZDUCHÁ PROPAGANDA

Pre slovenskú verejnosť je dôležité zmeniť terajší model oficiálneho informovania o zahraničnej politike, najmä zmeniť bezduché preberanie oficiálnych stanovísk NATO bez kvalifikovaných súvislostí. Dôležité je neútaľpať sa v provinčnej politike sporov vo chvíli, keď ide o rozhodujúce smerovanie štátu, o ďalšie odovzdávanie suverenity tak v rámci EÚ, ako aj NATO. Vecná, kritická diskusia, zbavená primitívneho antiamerikanizmu a protinatovského tónu, aj o Afganistane nám musí umožniť poznať reálny stav vecí. A najmä spoznať aj na afganskom príklade, ako sa doterajšia politika USA a NATO nielen ocitla v pasci, ale ani sama nevie, ako sa z nej dostane von. Niet preto dôvod nekriticky či slepo jej dôverovať, „recitovať“ argumenty NATO tam, kde si v slovenských verejnoprávných médiách môžeme vystačiť so zdravým sedliackym rozumom. Napokon aj v samotných USA si už kladú otázky, ako prežiť prezidentovanie Donalda Trumpa.

Vo Švédsku pribúda no-go zón, kde polícia negarantuje bezpečnosť Tre Kronor porážajú imigranti

SVENSKA DAGBLADET – Foto: ZATL

Nie Turecko, ale Švédsko – na rozdiel od slovenského prezidenta – považujú rozhladení ľudia za prototyp krajiny dobrej na život. Za svoj druhý domov si ho vybralo aj nemalo Slovákov. Odišli tam mnohí koncom dramatických šesťdesiatych rokov minulého storočia a pre všelijaké dôvody tam prichádzajú cudzinci aj v súčasnosti práve preto, že vo Švédsku vidia ak už nie „ostrov“ tak aspoň polostrov stability a najmä krajinu s mnohými benefítmi a so štedrým sociálnym systémom. Tre Kronor – náš „večný“ rival na hokejových kolbištiach, však už nie je tým, čím býval – ani v hokeji, ani v podmienkach na život.

Koncom júna predniesol na tlačovej konferencii švédsky národný policajný komisár Dan Eliasson očakávanú správu o bezpečnostnej situácii v krajine, ktorá vzhľadom na čoraz častejšie alarmujúce správy z tretej najväčšej aglomerácie Európskej únie zaujímala nielen švédsku verejnosť. Kľúčovou témou boli imigranti a ich podiel na spomínaných excesoch. Dan Eliasson v nej definoval až šesťdesiatjednu oblasť, kde považuje situáciu za vážnu, v dvadsiatich troch oblastiach za akútnu a v šiestich dokonca za alarmujúcu!

■ ZRANITELNÉ OBLASTI

Aj keď v analýze opatrne volil termín „sociálne zraniteľné oblasti“, v podstate vymedzil najkrízovejšie lokality s veľkým výskytom imigrantov, označované tiež za takzvané no-go zóny, alebo oblasti, ktoré majú k takémuto stavu veľmi blízko. D. Eliasson prakticky potvrdil, že v týchto „zónach“ nie je v silách švédskej polície zaručiť občanom každodenný bezpečný život. Tieto oblasti ovládajú zločinecké gangy, rozmáha sa v nich

výpalníctvo, sexuálne násilie, výtržnosti na uliciach. Imigranti tu budujú pluralitné sociálne štruktúry s vlastnými pravidlami bez ohľadu na švédsky demokratický poriadok a právny systém. Komisár Eliasson zdôraznil, že „situácia presahuje možnosti polície a jej normalizácia si vyžaduje súčinnosť celej spoločnosti“. A doslova vyzval: „Pomôžte nám!“

Podľa jeho slov na alarmujúcom raste kriminality sa veľkou mierou podieľajú imigrantský výrastkovia, ktorí abdikovali na školskú dochádzku a jej povinné absolvovanie ignorujú. Asi polovica dospelých imigrantov je bez práce, čo tiež podmieňuje kriminálne konanie, formovanie zločineckých skupín a tiež konflikty medzi nimi navzájom pri delení sfér vplyvu.

■ KRITICKÝ STAV

Situácia je o to kritickejšia, že švédska polícia nie je na tento vývoj pripravená, pociťuje tiež vážny nedostatok policajtov – osobitne v najohrozenejších regiónoch, kde v nedávnej minulosti symptoma-

ticky mnoho policajtov požiadalo o odchod do civilu. Viaceré periodiká a médiá zaznamenali, že v krajine je málo policajtov v pomere k počtu obyvateľov. Treba tiež zdôrazniť, že Švédsko ich donedávna ani tak nepotrebovalo...

Vláda prisľúbila pomoc, chce policajné povolanie platovo zatraktívniť, sústrediť sa na masívne zvýšenie počtu policajtov a na ich ďalšie vzdelávanie vo vzťahoch s minoritami a v komunikácii s nimi. Tento proces – podľa reakcií a komentárov médií – však môže trvať niekoľko rokov. A čo dovtedy?

Svenska Dagbladet konštatuje, že vláda musí zaviesť núdzový plán, ako čeliť problémom, s ktorými sa Švédsko predtým nikdy nestretlo. Pod tlakom okolností najmä obyvatelia na vidieku začínajú organizovať nočné občianske hliadky. Vláda vyčlenila prostriedky na ďalšie rozšírenie kamerových systémov v uliciach, do udržiavania verejného poriadku by mali byť viac zapojené aj rôzne súkromné bezpečnostné služby. Policajti v mestách požadujú viac osobných

Švédsky národný policajný komisár Dan ELIASSON čelí kritike za nezvládnutie situácie s migrantmi v krajine. Na pomoc pri zmene stavu sú sily polície nedostačujúce – argumentuje. Pomocť musí celá spoločnosť!

telových kamier, pretože pri konfliktoch a služobných zázkoch proti imigrantom ich často najmä aktivisti tretieho sektora obviňujú z používania nezákonných prostriedkov, pričom sú to práve policajti, ktorí neraz čelia útokom imigrantov. Osobitne problémovou skupinou je podľa policajnej správy práve mládež, ktorá nerešpektuje ani základné švédske pravidlá a elementárne normy, neprejavuje nijaké úsilie o integráciu a ťaží zo štedrej pomoci švédskeho štátu, pričom si je vedomá veľmi liberálnej trestnej politiky štátu voči maloletým a mladistvým delikventom.

Švédsky denník obrazne prirovnáva terajšiu činnosť švédskej polície k situácii lekára, ktorý sa usiluje zastaviť krvácanie a zašití pacientovi ranu, pritom však zisťuje, že ten začína krvácať aj na iných miestach...

Pripravil Emil SEMANCO

NA MARGO

V televíziách sme mali možnosť vidieť hrdinských košických bojovníkov proti symbolom zločineckého komunistického režimu. Odhodlane strhávali kosák a kladivo a priam vynadali starej panej, ktorá sa proti tomu ohradila. Prvé spravodajstvo verejnoprávnej RTVS nebolo dôsledné. Neuvedlo totiž, že ide o pamätník pripomínajúci udalosti z roku 1945, keď boli Košice nielen oslobodené jednotkami Červenej armády, ale zároveň sa tým aj územie stali opäť slovenskými.

Škandál, hanba, kolosálna hlúposť!

Na rozdiel od mnohých pamätníkov, ktoré sa dnes prehodnocujú napríklad v susednom Poľsku, pamätníky Červenej armády v Košiciach a na južnom Slovensku sú zároveň symbolom prinavrátenia okupovaného slovenského územia späť do medzinárodne uznaných slovenských hraníc! To je ten podstatný rozdiel medzi inými pamätníkmi a tým košickým. Zahmlievanie rôznymi pochybnými argumentmi zatienuje fakt, že Košice sa stali opäť slovenskými vtedy, keď tam vtiahla Červená armáda a v Košiciach prestala v roku 1945 platiť napríklad dovtedajšia moc Maďarskej kráľovskej polície!

Okrem toho ide aj o medzinárodný škandál. Taký sa stal aj v roku 2010 a aj v roku 2016. Vzhľadom na platné medzinárodné zmluvy a dohody sa vláda Slovenskej republiky ústami ministerstva zahraničných vecí musela ruskej strane ospravedlniť. Je to pomník vojakom, ktorí neboli a nie sú našimi nepriateľmi. Dokonca aj mŕtvý protivník už nie je nepriateľom, ako svedčia vzorne udržiavané cintoríny vojakov wehrmachtu na východnom Slovensku. Je pozoruhodné, že podobnej mediálnej pozornosti nie sú vystavené akty, ktoré napríklad poznáme z celého územia južného Slovenska, keď ide o torpédovanie pokusov postaviť povedzme sochu Ludovíta Štúra alebo o zrovnanie buldozérmi hrobov legionárov a sokolov, ktorí oslobodzovali južné Slovensko od červenných jednotiek Maďarskej republiky rád v rokoch 1918 – 1920.

Nejde len o medzinárodný škandál, hanba, ale aj hlúposť medzinárodného rozmeru. Viaceré naše organizácie v spolupráci s českými sa usilujú, aby pamätne skvelé legionárske vojsko, ktoré zohralo kľúčovú úlohu pri vzniku prvej ČSR v roku 1918, malo dôstojné pomníky na území dnešnej Ruskej federácie. Boli aj úvahy vypraviť cez Rusko až po Vladivostok po jeho stopách kópiu legionárskeho vlaku, kedysi najväčšej vojenskej sily v časoch boľševického prevratu v Rusku a občianskej vojny v rokoch 1917 – 1920. Až vtedy, až v roku 1920 sa vracali poslední legionári aj na Slovensko. Časť legionárskeho vlaku bude dva týždne tento mesiac aj na námestí v Košiciach. Hrdinskí košickí protikomunistickí bojovníci zrejme pri ňom budú roniť slzy a zadúšať sa dojatím. Ako však ich výčiny, hanobenie pomníka, proti čomu, samozrejme, ruské veľvyslanectvo muselo ostro protestovať a odsúdilo ho, pomôžu tým, ktorým by sa zišla pomoc veľvyslancu pri uctení si hrobov a pamiatky našich vojakov z dvoch vojen na dnešnom území Ruska?

Dušan D. KERNÝ

GLOSA

Horúce letné podvečery núkajú Bratislavčanom i návštevníkom nášho hlavného mesta množstvo podujatí rôzneho zánru. Tí, ktorí majú blízko ku kvalitnej poézii, ale aj k folkovej hudbe si v auguste prišli na svoje. V letnej čítárni U červeného raka im moderátor Peter Jankú vo svojej pravidelnej dvojtýždňovej Folk-Talk priblížil pracovný aj osobný svet nášho najčítanejšieho i najprekladanejšieho básnika súčasnosti Daniela Heviera.

V životných meandroch

Svoje zaslúžené popredné miesto v slovenskej kultúre si vyslúžil najmä dvadsiatimi piatimi hravými, pútavými knižkami pre deti a mládež, v ktorých im raz ponúka vtipné verše s množstvom dvoj- i viacvýznamových slov, vďaka ktorým v mladých čitateľoch rozvíja bohatstvo slovných zásob materinského jazyka. No malí čítajúci sa tešia aj na jeho duchaplné rozprávky s prekvapujúcim koncom...

Nejeden z dospelých si rád prečíta Hevierovu esejistickú tvorbu a vychutnáva divadelné či rozhlasové hry. Hevier sa nebojí ani moderných žánrov, akým je muzikál. Na Novej scéne úspešne uvádzali hudobné predstavenie o skupine Backwards alias niekdajšej slávnej bigbitovej kapele Beatles. Scénar pripravil aj pre nitrianske divadlo A. Bagara, kde uviedli jeho ďalší úspešný muzikál Ján Pavol II. Návštevníkom talk-show prezradil, že pracuje na librete opery pre deti od hudobného skladateľa Petra Zagara, ktorú bude režisovať Svetozár Sprušanský.

Moderátor, ktorý v stručnosti len naznačil prierez bohatou Hevierovej činnosti, odhalil aj menej známe aktivity tohto literáta, ktorý nielenže maluje obrazy, ale je aj klaviristom a v mladosti hrával v kapele. Je tiež editor; založil známe vydavateľstvo HEVI, v ktorom vydal vyše stodvadsať kníh. Texty piesní písal nielen pre Paľa Haberu, ale aj pre Pavla Hamela, Sisu Sklovskú a Karla Gotta.

Tohto nášho jedinečného veršotepca, dramatika, výtvarníka, hudobníka i pedagóga, keďže učil na VŠMU, FFUK i ďalších školách, vystriedala v odhaľovaní svojich životných meandrov nemenej obľúbená gitaristka, skladateľka a speváčka Soňa Horňáková. Priaznivci dobrej hudby si isto pamätajú na jej amatérske študentské kapely Mladosť či Letorosty, s folkrockovou skupinou Strom nahrala desiatky skladieb pre Slovenský rozhlas, účinkovala v hudobných recitáloch v televízii, vydala sedem CD, v roku 1988 získala bronzovú lýru a neskôr cenu Akadémie populárnej hudby Aurel.

S Danielom Hevierom spolupracovala na detskom projekte Buvirozprávky. Takže ich stretnutie na tomto príjemnom rozprávaní, ktoré zorganizovala Mestská knižnica s Fondom na podporu umenia, vyznelo veľmi spontánne, a napriek tomu, že obaja patria medzi špičkových umelcov na Slovensku, publikum nepobadalo u nich ani najmenšie stopy akýchsi hviezdnych manierov či veľikášstva.

Anna SLÁVIKOVÁ

Všestranný umelec Martin KELLENBERGER je na Slovensku všade doma

Múza je neraz viac ako plachá...

Zhovárал sa Maroš M. BANČEJ – Foto: autor

Keby sme mali vtesnať charakteristiku Martina KELLENBERGERA do dotazníkovej formy, vyzeralo by to asi takto: Narodil sa 11. októbra 1957 v Bratislave. Študoval na Katedre výtvarnej výchovy Pedagogickej fakulty UK v Trnave u Ľudovíta Hološku a Alexandra Viku. Do roku 1982 bol výtvarným redaktorom vo vydavateľstve Tatran, neskôr do roku 1992 vo vydavateľstve Mladé letá. V súčasnosti žije v Bratislave, venuje sa voľnej tvorbe, ilustrácii, grafike, maľbe a animovanému filmu. Pôsobí tiež v oblasti hudby ako klavirista a skladateľ. Vystavuje doma i v zahraničí (Paríž, Moskva, Viedeň, Missouri, Budapešť, Graz atď.), získal viacero ocenení – napríklad v roku 2001 Cenu Ľudovíta Fullu.

• Ako si maliar a zároveň ilustrátor volí momentálny objekt svojej tvorby?

Ja sa nad tým v podstate vôbec nezamýšľam. Život často priniesie to, že človek má nápady a nemôže maľovať, lebo má povinnosti. A naopak. Má čas na maľbu a nápady nikde. Múza je totiž často veľmi plachá. Dôležité je udržiavať sa takpovediac v umeleckej kondícii, mať dostatok energie, keď príde ten nápad. Poviem to na príklade. U mňa platí to, že keď dostanem knižku na ilustrovanie, tak je tam nejaký konečný termín, ako sa zvykne hovoriť „deadline“, a ja si musím rozvrhnúť čas, lebo knižka je náročná vec. Kým to prečítaš a urobíš si poznámky, tak to chvíľku potrvá. Občas sa ma prekvapene niekto spýta: „Ty čítaš tak podrobne knižku, ktorú ideš ilustrovať?“ Tak mu úprimne poviem, že u mňa to bez toho nejde. Pri čítaní si robím poznámky, aké sú tam napríklad zvieratká, či je chlapček blondiak a dievčatko čiernovláska, no a potom si môžeš domyslieť ďalšie veci a „pustiť fantáziu na špacír“. Skrátka, knižka je rehoľa a aby som tie knihy mohol robiť, musím robiť aj voľné veci. Sú to spojené nádoby, a keď robím na jednej, v duchu sa už pripravujem na druhú.

• A ako sa do toho dá naočkovat hudba?

Úplne jednoducho. To je, ako keď si dá človek jeden deň bryndzové halušky, druhý deň trebárs parené buchty s makom a náhle dostane chuť na poriadny rezeň. Ináč, podľa mňa my všetci, čo sme naplno prežili detstvo v šesťdesiatych rokoch, máme uši otvorené pre rock and roll, blues či džez. Niekto viac a niekto menej. Ja osobne som zažil fantastické koncerty v Parku kultúry a oddychu či v niekdajšom Věčku (V – klub, pozn. red.). Čo chcú potom mladí chlapci? Hrať ako ich hudobné idoly. Jednak tým žijú i jednak na to letia baby (smiech). Od Rolling Stones cez Beatles až po Mahavishnu Orchestra. Staré bratislavské Korzo bolo vtedy večer čo večer plné kamarátov. Bolo tam vidieť Mariána Vargu, Fera Grigláka, Tomáša Berku, Fedora Letňana, Deža Ursínyho a ďalších. Nepoznali sme všetkých, ale postupne sme sa zoznámali. Vymieňali sme si a požíčovali knižky, platne a najmä mali chuť niečo robiť. No a tak vznikla v roku 1972 skupina Kaleráb gigant. Zostava vyzerala asi takto: ja som hral na klávesy, Michal Šurina na bicie, brat Andrej Kellenberger na gitaru, Ľudovít „DODO“ Krajčovič na saxofón a Andrej Andrašovan na basovú gitaru. Mimochodom, Kaleráb gigant bol pri prvých džezových dňoch, ktoré vytvoril Peto Lipa a Miloš Paška.

• Ale trochu sme sa vzdialili od porovnania výtvarnej tvorby a hudby.

To je jednoduché. Keď má človek nápad, tak ho chce realizovať. Niečo namaľovať, urobiť trebárs sochu, napísať báseň alebo poviedku, ale aj zložiť pesničku. Nevidím v tom nejaký veľký rozdiel. Pre mňa sú plochy farby, ktorú

Meno výtvarníka a hudobníka Martina KELLENBERGERA je v slovenskej kultúre synonymom serióznosti a neustáleho umeleckého progresu.

kladiem na plátno, ako tóny, keď vymýšľam alebo hrám skladbu. A aj pri maľovaní sa improvizuje podobne ako v džez. Máte síce nejakú predstavu výsledného obrazu, ale v poslednej chvíli aj tá zľaka vyskúšať si nejaký iný tón. Čo to spraví? Podobné je to aj v prípade, že hráte s partiou dobrých muzikantov. Pre mňa je teda hudba tým doplnkom k maľovaniu. Zásadným doplnkom, lebo človek potrebuje podľa mňa viac spôsobov vyjadrenia. Taký majster Martin Benka nielenže na husle hral, dokonca vytvoril orchester, ale husle aj vyrábal. A to už je niečo! A pritom je to jeden z našich klasických maliarov, ktorého poznajú aj tí, ktorí sa o výtvarnú scénu takmer nezaujímajú. Moji synovia sa „potatili“, hrajú na hudobné nástroje, mladší spieval v Bratislavskom chlapečskom zbere a starší si občas so mnou zahrá na gitare. Hudba je božský kód.

• Aký máte vzťah ku Slovensku ako výtvarník, ako ilustrátor aj ako hudobník?

Milujem Slovensko, krajinu, kde som sa narodil, kde som začínal prvé lásky ľudské aj umelecké, kde som začal tvoriť a hľadať svoju cestu v tvorbe. Poznám na Slovensku veľa nádherných kútov. Maľoval som v Banskej Štiavnici, na Kysuciach alebo na Skalke pri Trenčíne a všelike inde. Ale môjmu srdcu najbližšie je mestečko Modra. Strážia ho Malé Karpaty a vinohrady, je plné dobrých ľudí a vynikajúceho vína. Mám tam veľa priateľov, a keď potrebujem dobiť baterky, je Modra na to ako stvorená. Keď sa človek pozrie na slovenské ľudové umenie, na folklór, kroje, tak má z čoho čerpať po celý život. Samozrejme, maľoval som aj v zahraničí. V Nemecku, vo Francúzsku, v Austrálii a všelike inde. Maliar sa musí porozhliadnuť po svete, aby si doplnil databanku vmemov, ktoré nosí v hlave. Napríklad v Austrálii ma tamojšia fantastická krajina inšpirovala ku krajinomaľbe, aj keď založením som figuralista...

A ešte niečo. Slovensko je

bohaté na skutočne kvalitných umelcov. Výtvarníkov, spisovateľov, hudobníkov, ale aj filmárov či hercov. Mám medzi nimi mnoho priateľov a hovorím si, kým to tvorivé žriedlo funguje, tak ešte nič nie je stratené.

• Vo vašej tvorbe – či už maliarskej alebo ilustrátorskej, hrá dosť veľkú úlohu Bratislava, najmä Bratislavský hrad.

Bratislava je moje rodné mesto a ja doslova cítim, ako sa mi dostala pod kožu. Začalo sa to už v detstve, keď sme sa ako chalani hrávali najmä v podhradí, kde sme mali prelezené všetky uličky, dvory a staré činziaky. No a postupom času to silnelo, aj keď dnes už ako takpovediac pamätník mám často ťažké srdce na tých, čo o Bratislave rozhodujú. Napríklad také PKO. Mám ho naveky spojené s koncertmi, na ktoré sme chodili, s fantastickými „džezákmi“ Petra Lipu, no a teraz je tam ten honosný paškvil. Nehovoriac o Vydrici na druhej strane cesty, ktorá úplne pochovala panorámu Bratislavského hradu. Práve toho hradu, ktorý často maľujem. Napríklad na jednej maľbe je hrad biely. On totiž nevyzeral vždy ako teraz. Chcel som vyjadriť tento pocit, vnímanie minulosti. Naznačil som rôzne štýly, rôzne doby. A súčasnosť, v ktorej sa hrad ocitol spolu s nami. Ani vzduch už nie je len prázdnota, sú v ňom vlny, signály, siločari, alebo máme prebádané, vesmír tiež, takže hrad sa nachádza uprostred nášho poznania, nášho búrlivého života a najmä búrlivého „mobilovania“. Éterom idú naše telefonáty, príbehy, ktoré si rozprávame, oblohu križujú nebeské telesá a lietadlá. Každý z nás vysiela niečo iné, zbiera sa to, križuje a hrad neochvejne stojí. Je už biely, ale má pestrú pamäť.

• Viem, že pre vás je jednou z najdôležitejších vecí rodinné zázemie.

Zázemie je pre mňa veľmi dôležité, tvorí ho, pochopiteľne, moja najbližšia rodina, ale aj priatelia, kamaráti, kolegovia. Mám rád ľudí,

ale súčasťou môjho zázemia je určitým spôsobom aj veľký kultúrny odkaz ľudstva. Všetko, čo môžem spoznať z oblasti vedy, umenia, literatúry, hudby, je mojou súčasťou. A potom – mám veľmi rád „človečinu“. Do tejto kategórie patrí aj posedenie s priateľmi pri pohári kvalitného vína. Tak či onak, stále ostáva pre mňa na prvom mieste rodina, a keďže som harmonickú rodinu zažil ako dieťa, usilujem sa to odovzdávať ďalej mojim deťom. Korene – tie rodové, sú veľmi dôležité. Ak nejaká spoločnosť nepochopí alebo nechce pochopiť úlohu a význam dobre fungujúcej rodiny, niečo v tej spoločnosti je chybné. Egoizmus, prospechárstvo a ignorancia ešte nikdy nič poriadne nevybudovali, zato nič ničiť vedú dokonale.

• Aký je podľa vás vzťah dneška k umeniu?

Som v pomykove, nakoľko sa dnes tu a teraz, presadzuje kvalita. Zomleli nás peniaze a komerčný úspech. To sa prejavuje nielen v umení. Veď ku kultúre patrí aj architektúra, ktorú som spomínal. A z tohto pohľadu je architektonických hriechov plné celé Slovensko. Buduje sa pomerne slušné nábrevie Dunaja, ale keď vystúpite v Bratislave na Hlavnej stanici, máte pocit, že ste v nejakom katastrofickom filme. Vo všeobecnosti je umelcov málo počut. A tí, ktorých je počut, sú často priemerní a dorábajú sa tak, že posluchujú politikom, prípadne všelijakým zazobaným podnikateľom. O umeleckých organizáciách nevraviac. Tie sú rozvadené už od deväťdesiatych rokov, a nie a nie sa pomeriť. Veď všetkým, čo tvoria, by malo ísť o to isté. Aby na Slovensku vznikalo kvalitné umenie a obohacovalo ľudí, ktorí ináč ohlúpnu z konzumu a dajú sa nachytať na všelijaké lacné figle. Vnímam niektoré snahy dať súčasnému umeniu a kultúre vôbec na Slovensku určitý impulz. Ale stále tu nie sú výsledky, ktoré by jednoznačne znamenali obrat na lepšie. Napríklad pomerne nedávno otvorená Kunsthalle na mňa pôsobí rozpačitým dojmom. Zada sa to časom zlepši, ale momentálne nepredstavuje tú výkladnú skriňu slovenského výtvarného umenia.

• Z vašich obrazov vyžarujú väčšinou silný optimizmus a hravosť. Je toto váš životný postoj?

Som rád, keď sú moje obrazy optimistické alebo keď tak pôsobi moja výstava. Viete, ako to býva: Niekto povie, že fľaša je už spoľovice prázdna, iný sa teší, že je ešte do polovice plná. Ja som asi ten druhý prípad. Verím na záračnú silu prírody a verím, že sa ľudia dokážu popasovať s prekážkami, problémami, chaosom a nebezpečenstvom. Verím „v happy endy“. Pri posolstve o čare a kráse sa netreba nasilu snažiť maľbu pokaziť. Pri silných témach sa môže použiť expresívnejší maliarsky výraz – deformácia, citácia, deštrukcia, návštevník výstavy to rozozná a prijme. Ja tiež nemaľujem iba povrchnú krásu. Žijem v tom istom svete, ale veľa závisí od vnútorného nastavenia a rodinného zázemia. Dôležitá je schopnosť prekonávať ťažkosti, veriť si, vedieť si poradiť a dať si poradiť! Ak cítim úpadok kultúry, ja ho nemusím spôsobovať ani prehlbovať a dokonca môžem proti nemu bojovať. Každý svojím spôsobom. Prírodu treba chrániť, to je jasné, a človeka tiež. Voja je lepšia na obrázku ako v skutočnosti, preto som napríklad namaľoval obraz Vojna o vodu. Preto maľujem aj sériu obrazov Cesta k olympijským kruhom, ktorá vyjadruje dlhú cestu ľudstva k olympijským hrám, kde spolu súťažajú všetky národy za rovnakých podmienok, bez rozdielov a bez vojen. Ako dlho trvalo, kým ľudstvo dospelo až tam? Číže v mojom svete je nádej.

Zápisky žurnalistu z nevšedného sobotného dňa v slovenskom hlavnom meste

Vrana k vrane sadá, ombudsmanka si dúhu hľadá...

Text a foto: Ludovít ŠTEVKO

Sobotné popoludnie 19. augusta vyvolávalo v centre Bratislavy dojem výnimočného stavu. Policajné a hasičské autá i sanitky, všadeprítomné kontroly a labyrint policajných zátarás lemovali ulice a námestia ako po teroristickom útoku v koncertnej hale Bataclan. Na Šafárikovom námestí preťal elektrickú trať pancierový mastodont na kolesách s výkonným vodným delom schopným zasiahnuť proti extrémistom prúdom vody až do vzdialenosti šesťdesiat metrov. Michalská ulica bola voľná vzhľadom na prechádzajúce skupiny zahraničných turistov. Lenže kto sa chcel odfotografovať pred fontánou Slovenského národného divadla a ďalej zájsť na Hviezdoslavovo námestie, musel prejsť úzkym priechodom cez zátarasy a podrobiť sa policajnej kontrole. Skupinka japonských dôchodcov sa začala ustrašene obzeráť a spýtavým pohľadom visela na slovenskom sprievodcovi. Asi mala ešte v pamäti strašný sarinový útok sekty Óm širikjó v tokijskom metre pred dvoma desaťročiami....

Súbežne s bujarým pochodom Bratislava Pride sa od parlamentu pohýnal pochod Za rodinu.

Ombudsmanka PATAKYOVÁ pochopila agendu verejnej ochrankyne práv veľmi svojsky.

Poslanec POLIAČIK sa na Dúhový pochod nahodil do štýlového outfitu. Na lesbičku však nevyzerá...

Navodenie niekoľkohodinového stavu akútneho ohrozenia pre Dúhový Pride bolo v obvode Starého Mesta Bratislavy celkom zbytočné. Extrémistických Slovákov by ste tu nenašli ani pod lupou a heteroorientované páry za zátarasami sa o dúhový maršparádu priveľmi nezaujímali. Siedmy ročník pýchy rovnorodého pohlavia bol tak ako po minulé roky bez rušivých akcií extrémistov, a tiež mimoriadne chudobný na zvedavcov aj na prejavy celebrít a politikov na dúhovom pódiu.

Kým pred štyrmi rokmi bojovala na Hviezdoslavovom námestí za práva homosexuálov europoslankyňa Monika Beňová aj známa eurolesbička Ulrika Lunacek a poslanec NR SR Martin Poliačik, ktorý vyslal do EÚ posolstvo, že sa hanbí za Slovensko, tak v tú daždívú augustovú sobotu z ústavných činiteľov kritizovala Slovenskú republiku pre porušovanie ľudských práv akurát ombudsmanka Mária Patakyová. Martin Poliačik s prejavom tentoraz nevystúpil, aj keď bol stredobodom pozornosti mediálnych lovcov, ktorých zrejme priťahovalo jeho tričko s veľkým nápisom: Nobody Knows I'm A Lesbian (Nikto nevie, že som lesbička). Mimochodom, tričko s takým nápisom si možno kúpiť v Rainbow-shope spolu s erotickými pomôckami a valentín-ským setom pre lesby.

ČASY SA MENIA

Kam sa Bratislava hrabe na Prahu – tam bolo na Prague Pride tridsaťpäťtisíc účastníkov a za bieleho dňa sa pred dospelými divákmi a ich deťmi hralo úplne nahé „sado-maso“ predstavenie ako v najopljavších gay kluboch. Za dvadsať rokov vyznávanie „európskych hodnôt“ sa v Českej republike pokročilo oveľa ďalej ako na „zaostalom a netolerantnom“ Slovensku.

Keď pred dvadsiatimi rokmi nakrútil Filip Renč videoklip Láska je láska s Luciou Bílou a Ilonou Csákovou, kde sa spieval refrén: „Když choděj kluci s klukama a holky s holkama,“ a kde sa vášnivo bozkávali dvaja strážnici – vyvolalo to v tzv. konzervatívnej spoločnosti vlnu nevôle. Dnes táto pieseň patrí k uznávaným dobovým skladbám a k inšpiračným hitom pubertálnej mládeže. Vtedy sa počas nakrúcania posilňovala Ilona Becherovkou a Lucka rumom, dnes sa mládež posilňuje v lepšom prípade marihuanou, v horšom prípade kokainom – ako ich vzory zo sveta západných celebrít.

Zdá sa, že sa nebadane mení aj poslanie verejných ochrancov práv. Ombudsmanku Dubovcovú málo zaujímala ohrozená vrstva väčšinovej

slovenskej spoločnosti – dôchodcovia či mladé rodiny a ich ľudské práva zaručené Ústavou SR (Druhá hlava čl. 12: „Ľudia sú slobodní a rovní v dôstojnosti i v právach“), ale jej záujem sa sústreďoval najmä na práva neprispôsobivých občanov a sexuálnych minorít, akoby napríklad právo na primerané hmotné zabezpečenie v starobe a právo na ochranu prirodzenej rodiny ani nepatrili k základným ľudským právam. Novozvolená ombudsmanka Patakyová sa zatiaľ neodlíšila od svojej predchodkyne širším záberom ľudsko-právnych aktivít, preto ani neudivuje jej momentálny, dosť jednostranný postoj ochrancu práv, tak ako ho prezentovala na svojom prvom verejnom vystúpení na LGBT párty v Bratislave.

OHROZENÝ DRUH?

Pani Patakyová z pódia Dúhového Pride povedala, že Slovensko nerešpektuje práva párov rovnakého pohlavia, že prehládanie ich existencie v roku 2017 je neakceptovateľné. Neuviedla, konkrétne, ktoré práva upiera legislatíva ohrozenému druhu LGBTI na Slovensku. Mala na mysli len odmietanie inštitútu registrovaného partnerstva alebo aj odopieranie manželstva či adopcie detí páriami rovnakého pohlavia? Svoju kritiku na adresu Slovenska vraj vyslovila „po analýze Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd...“. Ale tento dohovor nie je európskou zákonnou normou, má charakter odporúčania, a okrem toho sama ombudsmanka na inom mieste uznala, že vzhľadom na situáciu v spoločnosti tieto otázky nerieši v spoločnosti tieto otázky nerieši judikatúra EÚ „a majú ich riešiť členovia poslaneckých zborov, ktorí by mali najlepšie poznať situáciu v jednotlivých členských štátoch“.

Poslanecký zbor NR SR, pretože pozná situáciu a čím si kresťanské tradície svojej krajiny, tak ako Poliaci, Litovčania, Lotyš, Bulhari, Cyperčania a iné národy, rozhodol, že na Slovensku je vylúčené uzatvárať manželstvá párov rovnakého pohlavia. Takémuto manželstvu bráni u nás novela ústavného zákona o rodine číslo 490/2014, ktorý prijala Národná rada Slovenskej republiky väčšinou hlasov 102 poslancov zo 128 prítomných. Článok 41 zákona definuje manželstvo ako „jedinečný vzťah medzi jedným mužom a jednou ženou“. Tým je povedané všetko. Lesbička aktivistka Romana Schlesinger (ová?) z Queer Leaders Forum vtedy pre agentúru SITA uviedla, že táto novela je jeden z najodpornejších kšeftov v politike od vzniku samostatného Slovenska, a ešte poznamenala, že „nie je ani sociálna,

ani demokratická a ani kresťanská. Myslí si to aj profesorka práva Mária Patakyová?.

Vyvesenie dúhovej vlajky spoločnosti lesbičiek, gayov, bisexuálov a transgender osôb na priečelí slovenskej ambasády v Budapešti ostro v minulosti kritizoval predseda vlády Robert Fico a rovnaký symbol genderovej ideológie na budove sídla verejnej ochrankyne práv odsúdil v súčasnosti predseda parlamentu Andrej Danko. Obaja ústavní činitelia a právnici vedia, aké zástavy patria na budovy, v ktorých sídlia ústavné orgány. Základné pravidlá o používaní štátnych symbolov a vlajok stanovuje zákon z roku 2001, v ktorom sa možno dočítať, aké vlajky a v akom poradí môžu byť umiestnené na štátnych budovách a vo vymedzených priestoroch štátnej a verejnej správy.

SYMBOLY DÚHY

Čo vlastne, akú rozmanitosť predstavuje neoriginálna dúhová vlajka, do akej sa zahľadá exhibicionisti Pride, keď formu dúhovej vlajky už pred ideologickou agendou LGBT zaviedli do svojej symboliky medzinárodné mierové hnutie, tzv. Bandiera della Pace (vlajka mieru), ďalej ekologická organizácia Greenpeace, Židovská autonómna oblasť a juhovýchode Ruska či región Inka v Peru a hlavné mesto tohto regiónu Cuzco. Nie je náhodou sedemfarebná dúhová vlajka, ktorá visela z okna verejnej ochrankyne práv, symbolom ignorovania ľudskej prirodzenosti a degradácie prirodzenej rodiny? Neskrýva sa náhodou za ideológiou inakosti Hnutie sexuálnej reformy spojené s Hnutím za kontrolu populácie, ktorému ide o rozklad tradičného manželstva a tradičnej rodiny, lebo model rodiny skladajúcej sa z mamy, otca a detí je podľa týchto hnutí prežitý a treba ho zmeniť.

„Ak získame prístup k manželstvu, táto inštitúcia stratí svoj význam, preto to podporujem,“ hovorí feministka Irene Javorsová, prezidentka americkej organizácie United for the Freedom to Marry (Zjednotenie za slobodu zosobášit sa). Ak je homosexuálica a voľba pohlavia ľudského individua, podľa toho, ako sa samo rozhodne, európskou hodnotou, prenikajúcou v ostatných rokoch v niektorých krajinách EÚ inštitucionálne aj do škôl, tak je to skrz-naskrz zvrátená hodnota. Lebo sa nerodíme do sveta zo skúmaviek ako umelé bytosti odpojené od svojho prírodného poslania zachovať rod i rodinu a nežijeme ako izolované ostrovy mimo svojej ľudskej duchovnej podstaty. Ako o tom píše americká spisovateľka a múdra anti-

feministka Denise C. McAlisterová vo svojej skvelej eseji: „Rodíme sa jednému mužovi a jednej žene, do určitej rodiny. Tá nám dáva identitu, zmysel existencie i bezpečia. Vyňať nás z tejto rodiny a zámerne nás umiestniť do inej, ktorá je obskúrnou paródiou na rodinu, znamená urobiť nás menej ľudskými a vypustiť nás do prevládajúceho prúdu nihilizmu, tvrdiaceho, že na ničom nezáleží.“

Naozaj nezáleží na prirodzenej rodine, ku ktorej sme dospeli po tisícročiach evolúcie a ktorú tvorí v našej civilizácii základná spoločenská jednotka – otec, mama a deti? Naozaj, je európskou hodnotou nahradiť deťom otca a mamu sémantickým ekvivalentom – rodič číslo jeden a rodič číslo dva? Tieto otázky nie sú namierené proti homosexuálnym komunitám. Nie je pravda, že ich na Slovensku nerešpektujeme a diskriminujeme, lebo je pravda, že majú všetky občianske práva, ktoré si užívajú tak ako heterosexuálna väčšina, len nemajú, žiaľ, prirodzené ľudské danosti, z rovnorodého spojenia sa im nemôžu narodiť deti. Také právo im nemôže prisúdiť nijaká legislatíva, aj keď im môže dať na adopciu detí cudzích rodičov. Lenže tu už picháme do osieho hniezda.

DRUHÝ POCHOD

Kdeko si myslí že výchovnú úlohu tradičnej (prirodzenej) rodiny môže plniť ktokoľvek. Nemôže. Vzáň so skutočnou (prirodzenou) matkou a otcom nenahradí nikto. Ako hovoria najnovšie sociologické štúdie, žena, ktorá nás porodila, utvára našu fyzickú i duševnú existenciu od prvej chvíle nášho života. U nás sa však médiá k podobným témam nevyjadrujú, teda okrem výnimiek niektorých inak orientovaných žurnalistiek, ktoré nazývajú homofóbiom a rasistom každého, kto má na homosexuálne manželstvá a výchovu ich nevlastných detí iný názor ako posvätné kravy na európskych komisariátoch.

Takmer súbežne s bujarým pochodom Bratislava Pride sa od parlamentu oveľa nenápadnejšie presúval po Michalskej ulici na Hlavné námestie sprievod kresťanských rodín s ružovými balónikmi a s nápismi na tričkách Hrdí na rodinu. Hrala kapela a malé deti spontánne tancovali spolu so speváčkou. Na tvárach okoloidúcich Bratislavčanov aj zahraničných turistov bolo vidieť úsmevy a uvoľnenie z náročného a nevšedného dňa. Akcia Hrdí na rodinu nebola proti nikomu, bola pripomienkou, že sme tu a že je dobre, keď naše deti môžu volať svojich rodičov otec a mama.

BESEDNICA

Je to obrázok ako zo sci-fi komiksu – ste v elektrické a okolo vás sedí či stojí mládež a vyťukáva do mobilov svoje esemesky, svoje odkazy alebo komunikuje s virtuálnym hráčom zabudovaným v čipoch vreckového elektronického komunikátora. Príznak doby, poviete si a mávnete rukou. Vofakedy sa v elektrické čítali noviny, aby ušiel čas, a ľudia sa rozprávali o banálnych veciach, trebárs o športe alebo o počasí. Dnes máme na čítanie internet, na komunikáciu so svetom tablet a na zabíjanie času a ohlupovanie televíziu, načo by sme si namáhali hlasivky normálnym ľudským rozhovorom?! Nerozprávame sa – komunikujeme na úrovni doby.

Nehovoríme – tabletujeme...

Mnohí sa pozastavujeme nad tým, že už aj v politike sa komunikuje formou odkazov per rollam, čiže písomne. Per rollam najnovšie rokuje vláda prostredníctvom elektronickej pošty a SMS, ministri budú elektronickejšie hovoriť o uznesení a možno príde čas, že aj elektronickejšie zvolení poslanci parlamentu budú rokovať a hádať sa elektronickejšie – per rollam, v pohodnom domácom kresle alebo na prechádzke so psom. Bude to mať obrovskú výhodu anonymity, nikto nezačuje tzv. račkovanie či iné rečové chyby komunikujúcich, nikto nevidí na tvárach zástupcov ľudu či politikov emócie, známky rozčúlenia či prirodzenú červeň. Vlastne o červeň nejde, politici sa nepýria ani pri priamom prenose...

Zvykli sme si, že všetko „odkomunikujeme“ na sociálnych sieťach: svoj hnev, svoje frustrácie, svoju nenávisť i svoje komplexy. Píšeme odkazy na facebookoch a twitteroch pre našich písomne nadobudnutých priateľov a priateľky i oponentov. Keď sa to tak vezme, oponentov ani nemáme – iba nepriateľov. Škola už neučí deti rečovému prejavu, učiteľ dostáva odpovede v elektronickej testoch alebo v papierovej forme na predtlačných formulároch. Na vysokých školách sa prednáša neverbálna komunikácia a rétorika je populáškou. V škole života nám chýba možno ten najdôležitejší predmet – rozvíjanie schopnosti rozprávať sa. Neverbálna komunikácia rozvíja jednosmerne naše rozumové schopnosti, ale nerozvíja našu emocionálnu, našu prirodzenú ľudskú vlastnosť empatie, schopnosť vcítiť sa do myslenia a pocitov druhého človeka.

Vidíme a počujeme v televízii a rozhlase, ako niektorí moderátori majú chabé verbálne schopnosti. Aj novinári častejšie provokujú, skôr štekajú, ako kladú otázky. Prichádzajú časy neverbálnej komunikácie. Nečudujme sa, že ľudia sa stávajú psychopatmi nielen v politike, ale aj pri domácom kozube. Lebo strácame schopnosť rozprávať sa, ktorú tak znamenite prenášali na svojich poslucháčov starogrécki myslitelia ako Sokrates alebo virtuózní rétori ako Demostenes.

Pravda, mali to jednoduchšie: nepoužívali elektronickejšie komunikáciu ako učebnú pomôcku.

Ludovít ŠTEVKO

Pred 75 rokmi sa sformovala prvá rota armádnych výsadkárov Padákoví strelci nad Slovenskom

Ján DIBALA – Reprofoto: Igor MEŠKO

Práve sme si pripomenuli 73. výročie Slovenského národného povstania. Aj v ňom svoju významnú vojensko-strategickú úlohu zohrali výsadkári a ich padáky. V čase druhej svetovej vojny sa modernizovali aj armády v Európe; vznikol i nový druh vojska – výsadkári, ktorí boli vo všeobecnosti považovaní za meradlo vyspelosti tej-ktorej krajiny a jej ozbrojených zložiek.

Je neodškriepiteľné, že v prvej ČSR na všetkých vyšších funkciách v armáde boli dôstojníci českej národnosti. Vznikom prvej Slovenskej republiky v marci 1939 a po odchode vojakov z povolania českej národnosti zostala na Slovensku len armáda poručíkov, ktorá nemala vlastnú vojenskú tradíciu ani vojenské školstvo a musela sa nanovo formovať vo všetkých odbornostiach. Treba však hneď povedať, že túto nevyhnutnosť splnila pomerne v krátkom čase.

■ KRST OHŇOM

Štát zriadil a postavil vojenskú akadémiu, ktorá stačila vyškoliť tri turnusy absolventov, leteckú školu a vo vysokej vojenskej škole absolvovali „dva behy“ absolventov. Väčšina najmä vyšších dôstojníkov prešla aj praxou pri bojových jednotkách na východnom fronte, absolvovali krst ohňom...

Samostatnosť Slovenska bola zmluvne závislá od Nemecka, preto aj výstavba armády a jej zložiek sa väčšinou opierala o nemecké vzory. Do roku 1942 neexistovali na Slovensku špeciálne výsadkové jednotky. Nevykonával sa ani špeciálny výsadkový výcvik, keďže výsadkové jednotky neexistovali ani v armáde prvej ČSR.

Cestné miesto v dejinách výsadkárstva na Slovensku má obdobie rokov 1942 – 1944. Práve v tom čase sa v Škole leteckého dorastu (ŠLD) v Trenčianskych Biskupiciach začalo aj s výcvikom výsadkárov, tzv. padákových strelcov Slovenskej armády. Bolo to práve pred sedemdesiatimi piatimi rokmi, keď v druhej polovici roka 1942 z pôvodne vybraných jedenástich žiakov školy vznikla skupina, ktorá sa neskôr rozrástla na rotu padákových strelcov pod velením nadporučíka letectva Juraja Meška. Po náročnom výcviku prvý hromadný zoskok uskutočnila na cvičení v Žiline na Hájiku 30. októbra 1943.

■ VÝSADKÁRI V POVSTANÍ

V neskorších bojoch na povstaleckých frontoch zohrala táto rota parašutistov významnú úlohu, najmä do príchodu ďalšej takmer slovenskej výsadkovej jednotky – 2. čs.

samostatnej paradestantnej brigády. Rotu nasadzovali na najohrozenejšie úseky obrany. Nebola početná, no svojou disciplínou, odvahou a organizovanosťou patrila medzi elitné jednotky povstaleckej armády.

V tom čase sa parašutizmus do povedomia verejnosti dostával predovšetkým v aerokluboch, a to len ako posledná možnosť záchranu pilotov alebo leteckých pozorovateľov v prípade vážneho

vensku – o sprostredkovaní výcviku skupiny dôstojníkov, poddôstojníkov a inštruktorov v niektorej nemeckej parašutistickej škole. Podobne sa rokovalo a dohodlo aj o dodávkach nemeckých padákov a špeciálneho výstroja pre padákových strelcov. Predpokladalo sa, že budúca výsadková jednotka takticky nasadia v tyle nepriateľa s úlohou plniť výzvedné a deštruktívne úlohy, obsadzovať dôležité oporné body

Veliaci dôstojníci výsadkárov: kapitán Vojtech BIČANOVSKÝ a nadporučík Juraj MEŠKO (sprava) v čase oddychu počas výcviku.

Nadporučík Juraj MEŠKO na letisku Tri duby v lete 1943 vedie pozemný výcvik družstva padákových strelcov. Niektorí si potom trúfli vyskočiť z lietadla aj s ľahkým guľometom...

ohrozenia života. Až na základe rozborov úspechov najmä nemeckej armády prijalo slovenské Ministerstvo obrany začiatkom roka 1942 rozhodnutie o zriadení Padákovskej školy v rámci Veliteľstva vzdušných zbraní (VVZ), ktorá mala byť jedným z oddelení Školy leteckého dorastu.

Začali preto rokovania s Deutsche Luftwaffenmission – nemeckou vojenskou leteckou misiou na Slo-

vensku – o sprostredkovaní výcviku skupiny dôstojníkov, poddôstojníkov a inštruktorov v niektorej nemeckej parašutistickej škole. Podobne sa rokovalo a dohodlo aj o dodávkach nemeckých padákov a špeciálneho výstroja pre padákových strelcov. Predpokladalo sa, že budúca výsadková jednotka takticky nasadia v tyle nepriateľa s úlohou plniť výzvedné a deštruktívne úlohy, obsadzovať dôležité oporné body

zaujímavými spomienkami jednej zdravotnej sestry z Čiech, ktorá v takomto prostredí v Bavorsku istý čas pracovala, no veľmi rýchlo to aj vzdala. Komu by sa chcelo nasaďovať svoje zdravie medzi chorými migrantmi, čo sa navyše nedokážu vpratať do kože. Spomína príbeh

a ďalší boli prijatí z radov mužstva. Z druhej náborovej skupiny bolo zaregistrovaných dvestoštyri uchádzačov, ktorí sa začiatkom októbra 1942 podrobili náročným lekárske prehladkám a psychotechnickým skúškam. Po ich absolvovaní prijali do kurzu tridsaťpäť brancov. Absolvovaním tvrdého, najmä pešieho výcviku, ktorý sa uskutočnil do marca 1943, absolvovali aj poddôstojnícku školu.

■ PRVÍ KURZISTI

Prvá skupina sa napokon početne ustálila na jednom dôstojníkovi – nadporučíkovi Jurajovi Meškovi, dvoch poddôstojníkov a jedenástich žiakoch. V čase od 10. júna 1943 vykonali npor. J. Meško, čatník L. Lenárt a žiaci J. Ľahký a J. Pisaričik mesačný padákový kurz v parašutistickej škole vo Wittstocku pod vedením nemeckých inštruktorov – poddôstojníkov – veteránov z bojov o Narvik a Krétu. Výcvik bol zameraný na zvýšenie fyzickej kondície, na zvládnutie špeciálnych pádov, sált a tzv. tigrích skokov, na ovládanie polohy tela počas zoskokov z lietadla a pri pristávaní a na rýchle odhodnenie padáka po pristatí. Výcvik sa oficiálne skončil 8. júla 1943 a absolventi sa vrátili do Trenčianskych Biskupíc.

V armádnom velení sa neskôr rozhodlo, že letecká škola sa presťahuje z Trenčína do kasárni v Banskej Bystrici a praktický výcvik sa bude vykonávať na letisku Tri Duby. Do Trenčianskych Biskupíc sa mala nasťahovať letecká firma Mráz, ktorá tam mala rozbehnúť montáž a výrobu lietadiel Ju 87 D Stuka...

Už 16. júla 1943 nariadil minister obrany, aby sa začal nábor dobrovoľníkov do útvarov padáko-

vých strelcov. Podmienkou prijatia bola bezúhonnosť, dobrý zdravotný stav, vek do dvadsaťosem rokov a uchádzač nesmel byť ženatý. Do určeného termínu sa prihlásilo päťdesiatdeväť záujemcov, ktorých po medicínskych prehladkach a testoch pričlenili ku skupine žiakov padákového oddelenia ŠLD, kde vykonali základný kondičný výcvik. Pozemnú prípravu kurzu viedli absolventi kurzu vo Wittstocku, ktorí pri zoskokoch pôsobili aj ako vysadzovači. Prvé zoskoky potom vykonali už na letisku Tri Duby v októbri, pričom si niektorí trúfli skákať aj s ľahkým guľometom vz. 26 alebo s plnou debničkou nábojov do tejto zbrane...

Prvý verejný zoskok slovenských padákových strelcov sa uskutočnil v Žiline v priestore Hájik 30. októbra 1943 z dvoch nemeckých He 111, pričom v každom bolo po desať padákových strelcov.

Parašutisti získavali v Slovenskej armáde prestíž. Na jar 1944 sa Padáková škola presťahovala z Banskej Bystrice do Hlinkových kasární vo Zvolene, kde sa postupne mala uskutočniť výstavba kvalitatívne a organizačne vyššej jednotky parašutistov moderného typu, porovnateľnej s podobnými nemeckými jednotkami. Ministerstvo a armádne velenie s navrhovanou štruktúrou jednotky súhlasili a zmeny plánovali uskutočniť v októbri a novembri 1944. Na Slovensku sa začali šiť výsadkové kombinézy, vyrábať vysoké čizmy, a dokonca aj šiť padáky...

(O bojoch parašutistov v SNP prinesieme v najbližších vydaniach SNN osobitný článok.)
Autor je plukovník vo výslužbe.

BESEDNICA

Pred rokom som veľa hodín a dní prežil s manželkou v nemocniciach na rôznych vyšetreniach i medicínskych zákrokoch. Nepomohli však nijaké lieky, prosby ani modlitby. Záznak, na ktorý sme túžobne čakali, sa nestal... Veľa hodín som strávil rozhovormi s lekármi a so zdravotnými sestrami; bol som vďačný hocikomu z personálu, kto sa pristavil a zotrval pri nás dlhšie, ako mu kázala jeho povinnosť. Odtedy si prácu zdravotných sestier veľmi vážim. Preto aj nerád počúvam a namrzene čítam o tom, že nás kvalifikované sestričky opúšťajú a odchádzajú za lepšie platenou prácou do zahraničia. Odchádzajú a starajú sa v domácnostiach alebo nemocniciach o rakúskych či nemeckých pacientov a starých ľudí len preto, aby si prílepešili.

Nikto im to nemôže zazlievať, no nie vždy je to tak, ako sa píše

a hovorí v našich médiách. Ony sa domov aj vracajú, pretože nie vždy sa ich očakávania o zárobku v zahraničí naplňujú. Iné je totiž starať sa o pacientov v normálnych nemocniciach a domácnostiach a iné je ošetrovať niekde povedzme migrantov a utečen-

však v našich médiách, oplývajúcich humanitou a solidaritou k utečencom, nič nedozviete – nie je žiaduce sa o tom rozpisovať.

„Tak ja by som do takého prostredia, v ktorom sa musia pohybovať pre bezpečnosť personálu aj policajti so psami, nešla pracovať

Prišlo mi e-mailovou poštou...

Rudolf SLEZÁK

cov, ktorí so sebou prinášajú na náš starý kontinent AIDS, syfilis, otvorenú TBC a množstvo iných exotických chorôb, ktoré sa ťažko a dlhodobo liečia alebo dokonca sú aj nevyliciteľné. Nemecké ani rakúske zdravotníčky sa na tieto pozície netlačia a veľmi rady ich prenechávajú náhradníckam z východnej Európy. O tom sa

ani za milión,“ počul som zariekať sa jednu zdravotnú sestru. „Nech tam idú robiť lapiduchov a samaritánov tí, ktorí ich vítali s kvetmi po nádražiach,“ prítakala jej kolegyňa. Takýchto a podobných poznámok som zachytil medzi zdravotníckym personálom viac. Ani by som to nespomínal, keby mi v týchto dňoch neprišiel e-mail so

zdravotnej sestry, ktorej chrstol do tváre svoj syfilitický moč zo skúmavky mladík z Afriky len preto, že sa mu zdalo čakanie na odber moču prídlhé. Kde v Európe by si domáci pacient dovolil urobiť niečo podobné? Ak k tomuto prirátame, že väčšina z tých ľudí, čo sem prišli, má minimálne vzdelanie, a teda sú prakticky nezamestna-

teľní, tak sa netvárame, že budú pre Európu mimoriadnym ekonomickým prínosom. O väčšine migrantiek ani nehovorím. Kto spočíta, koľko z nich prišlo do Európy tehotných, otehotnieť alebo sem priviezli stovky batoliat a detí ešte v predškolskom veku? A rodiť bude ich jediná činnosť, lebo robiť nebudú. Žiaľ, o takýchto skutočnostiach sa nepíše, vyvolávalo by to vraj pobúrenie. Aj keď sa nepíše, medzi ľuďmi sa o tom hovorí.

Internet je veľmi dôležité médium a ľudia v ňom hľadajú najmä to, čo sa v našich mediálnych zdrojoch zamlčuje. Nemyslím si, že všetko to, čo sa tam píše, je pravda, no je to na politikoch a žurnalistoch, aby každú neovverenú správu demontovali. A treba si povedať aj to, že náš zdravotnícky personál nám síce odchádza, ale sa aj vracia, ak si nenájde nič lepšie a bezpečnejšie, ako je práca medzi migrantmi. Nie každá naša žena a dievčina chce byť matkou Terezou alebo princeznou Dianou...

Výstava významného fotografa novej doby Mira GREGORA So svetlom si rozumie ako málokto

Marián PAUER, kurátor výstavy v galérii Umelka – Foto: autor, Vlado TUPTA

Práve sa skončila v galérii Umelka v Bratislave zaujímavá výstava dvesto desiatich fotografií známeho slovenského fotografa Mira GREGORA. Do histórie slovenskej fotografie vstúpil v niekoľkých rovinách: ako fotograf, ako autor a grafik obrazových publikácií, ako organizátor a ako lektor s jeho manželkou Annou, autorkou vynikajúcej knihy Fotografická tvorba, aj v rovine fotografickej histórie a teórie. Rodák zo Žiliny si postupne rozšíril a vytvoril svoj obrazový domov z rodného mesta na celé Slovensko. Nech prišiel kamkoľvek, spoľahlivo našiel správne „standy“, z ktorých zachytil charakteristické znaky danej lokality, ale videnej jeho osobitým pohľadom.

Gregorov fotografický rukopis je nezameniteľný. Vyznačuje sa kompozičnou istotou a citom pre svetlo. V tejto súvislosti si pripomeňme výrok profesora Karola Plicku: Kto necíti svetlo, nemôže pochopiť a presvedčivo stvárniť priestor! Gregor ani na okamih nenechá nikoho na pochybách, že so svetlom si rozumie ako málokto.

Vo svojej fotografickej tvorbe sa venoval krajine, aktom a reklamným projektom. Poďme teda po poriadku a pokúsme sa podrobnejšie predstaviť jeho produkciu.

■ KRAJINÁR A AKTY

Krajinárska fotografia má na Slovensku predovšetkým dve veľké mená: Martin Martinček, ktorý vytvoril svoj veľký obrazový svet na malom Liptove, a Karol Kállay – ktorý priniesol obrazy sveta domov. Čiernobiela harmónia k nim možno priradiť Ferdinanda Valenta a jedným dychom aj Mira Gregora. Jeho rokmi cizelovaná tvorba sa vyznačuje čistotou tvarov, línií, už spomínanou kompozičnou istotou a výborným zachytením atmosféry.

Akty odnepamäti lákajú všetky druhy umenia, aby vzdali hold žene, objektu krásy, lásky, nehy, večnej inšpirácii umelcov. Gregor nebol výnimkou. Vybral sa na tento krehký ľad poučený tvorbou takých autorov, ako boli Bill Brandt či Helmut Newton, aby v slovenskej fotografii zanechal trvalú stopu obrazmi ženského tela, v ktorých nikdy neskĺzol do opisnosti, naopak, vždy sa snažil využiť tvarovú skratku. Jeho akty sú na prvý pohľad rozoznateľné od tvorby iných autorov.

Miro Gregor pôsobil v martinškom vydavateľstve Osveta, kde spolupracoval Eugenom Lazišťanom v redakcii obrazových publikácií ako grafik a autor. Na tomto poli preukázal obrovský cit pre harmonické sklbenie písma a obrazu, pre proporčnú vyváženosť. Publikácie, ktoré takto stvárnil, prináležia do zlatého fondu obrazových kníh na Slovensku a o Slovensku.

■ NA VOLNEJ NOHE

Od roku 1976 pôsobil Miro Gregor v slobodnom povolaní, v reklamnej tvorbe sa prezentoval

niekoľkými priekopníckymi činmi. Spomeňme tvorbu nástenných kalendárov, kde s Magdalénou Robinsonovou vytvoril, neskôr aj samostatne, pre Zväz žien kalendáre, v ktorých zobrazil bábiky v slovenských krojoch.

V ostatných rokoch sa venoval aj tvorbe počítačových obrazov, zátišiam a abstraktným kompozíciám, v ktorých zostáva verný tvarovej a kompozičnej čistote, charakterizujúcej celú jeho fotografickú tvorbu. Nemálo času Gregor obetoval organizátorskej činnosti: bol predsedom celoslovenského poradného zboru pre fotografiu pri Národnom osvetovom centre, prvým predsedom slovenského výboru FIAP-u, pravidelne pôsobil v odborných porotách fotografických výstav a súťaží, bohatá bola aj jeho lektorská činnosť, v ktorej sa nezištné delil o svoje teoretické vedomosti i praktické skúsenosti. Na slovenskom fotografickom poli zanechal výraznú brázu. Jeho vklad do slovenskej fotografie je nezameniteľný a nezabudnuteľný. Bez jeho tvorby by bola chudobnejšia.

Autor Mira GREGOR (uprostred) s kurátorom výstavy Mariánom PAUEROM (vľavo) a predsedom SVU Pavlom KRÁLOM na vernisáži v Umelke.

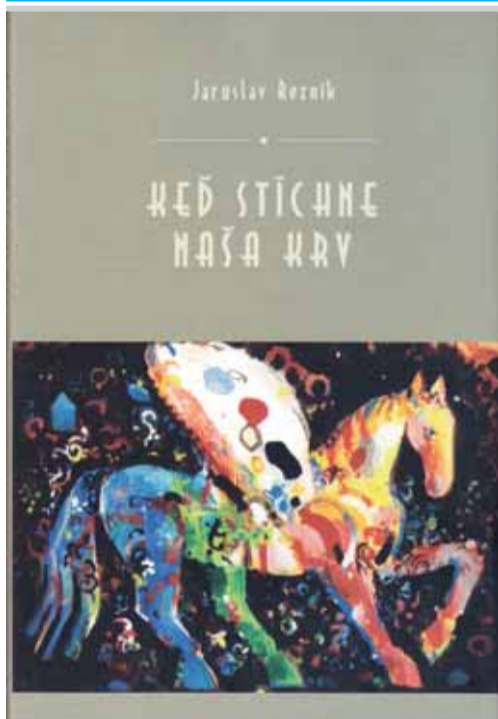

Autor vyniká v čiernobielej fotografii, kde zanechal trvalú stopu najmä charakteristickými a charakternými aktmi.

Žeby záverečné poetické veršobranie?

Jaroslav Rezník: Keď stíchne naša krv, Vydavateľstvo SSS, Bratislava 2017

KNIHA TÝŽDŇA

V našej literatúre nie je zvláštnosťou, že básnik venuje konkrétnu báseň niektorému zo svojich priateľov od kumštu. V prípade básnickej zbierky Jaroslava Rezníka je však tento „odkazový“ motív mimoriadne silný. Verše v prvej časti knihy venoval napríklad Zlatke Solivajsovej, Andrejovi Červeňákovi, Drahošovi Machalovi, Igorovi Gallovi a ďalším tvorcom, či už tým, ktorí sa pomínuli, alebo našim súčasníkom. No nielen tým je Reznikova zbierka mimoriadna.

Autor na takmer stovke strán dokazuje, že sa s istotou pohybuje na ploche voľného či viazaného verša. Päť častí zbierky Keď stíchne naša krv ponúka reprezentatívnu ukážku tvorivých daností autora. Od spomínaných dedikatívnych básní z časti Záverečná vo sviatok cez básne venované rodnému kraju pri dedinke Lisková (Prorokom býva doma ťažko) až po hlboko ľudské básne autorovho alter ega, stredovekého pisára liptovskej stolice Jána Literáta, ktorého upálili v 14. storočí za falšovanie donačných listín. Silné a v kontexte súčasnej slovenskej poézie sú aj básnické skladby z časti Pridajte sa v melódii piesne, ktoré sú venované Pribinovi, sv. Gorazdovi či pamiatke Štefana Baniča.

Jaroslav Rezník vo svojej poézii balansuje ako akrobat slova medzi slávnostným a civilným tónom, medzi intimitou vysloveného a burčujúcim veršom bojujúcim za autorove ideály. Tak ako to pomerne presne vystihuje úryvok: Už stúpa Báseň na nebesá, / pred tvárou lásky zavlyká: / dotkni sa, Pane, svojím dychom / bolesti duše básnika. Podľa vyjadrenia samotného Jaroslava Rezníka je táto zbierka pravdepodobne jeho posledným regulárnym opusom a do budúcnosti počíta iba so zostavovaním prípadných výberov z tvorby. Ja osobne si nemyslím, že by tvorca vydržal bez magického aktu tvorby. Po prečítaní tejto zbierky by to čitateľov určite mrzelo.

(mab)

MEDAILÓN

Úspešne prešla niekoľkými divadelnými scénami, venovala sa pedagogickej činnosti, brilantne hrala v niekoľkých filmoch a venovala sa aj dabingu. No až po účinkovaní v masových televíznych seriáloch začala byť zaujímavá aj pre bulvár, hoci o to podľa vlastných slov vonkoncom nestojí. Meno tejto herečky je Táňa RADEVA.

Herečka s očividnou iskrou

Narodila sa 27. augusta 1957 v Michalovciach. Po strednej škole absolvovala Divadelnú fakultu VŠMU v Bratislave a začala hrať v Divadle Jonáša Záborského v Prešove (1980 – 1984). Nasledovalo angažmán v Štátnom divadle v Košiciach (1984 – 1995) a napokon v Divadle Andreja Bagara v Nitre (1995 – 1997). Keď z osobných dôvodov prerušila v roku 1990 plný pracovný úväzok v Košiciach, učila istý čas na tamojšom konzervatóriu. To však už prichádzali ponuky na hereckú prácu z Bratislavy, a tak po čase sa Táňa Radeva prisťahovala do nášho hlavného mesta. Tu hrala v televíznych filmoch Hon na čarodejnice (1994), Veľmi starí obaja (1995), Iba taká hra (1995), Dvadsaťštyri hodín zo života istej ženy (1995), Jozef Mak (1996), V zajatí lásky (1997), Amália, ja sa zbláznim! (1999), Ako divé husi (2000), Kvet šťastia (2002), Za vrchom vrch, Ticho (2005). Venuje sa aj dabingu a jej najslávnejšou postavou je novinárka Murphy Brownová. Herečka o sebe v rozhovoroch sympaticky tvrdí, že stále ostala temperamentom východniarka a tým sa s manželom výtvarníkom, pôvodcom z Bulharska, celkom dobre dopĺňajú. Aj keď filmoví režiséri napríklad televíznych filmov už dávnejšie objavili potenciál tejto sympatickej herečky bez hviezdnych manierov, až účinkovanie v populárnych a sledovaných seriáloch v komerčných televíziách jej prinieslo pozornosť masmédií, najmä bulváru. Herečka Táňa Radeva oslavuje v týchto dňoch okrúhle jubileum. V mene redakcie jej srdečne blahozeláme!

(mab)

HUMORESKA

Priznám sa, že vždy na sklonku leta pociťujem nostalgiu až jemný smútok. Najprv som si myslel, že k prichádzajúcej jeseni takéto pocity jednoducho patria – podobne ako lastovičky na drôtoch a burčiak. Neskôr som si uvedomil, že je to pozostatok z detstva, ktorý ostal vo mne zakódovaný s koncom prázdnin. Iste to pozná väčšina z mojich generačných súputníkov, ktorí sa alibisticky označujeme ako stredná staršia generácia. Keď prvého júla začali prázdniny, mali sme napospol pocit, že pred nami je nekonečný počet letných dní, ktoré väčšinou strávime pri rieke, v lužnom lese či pri rybníku, pravda, ak nezasiahne rodičovstvo

s nejakými trápnyimi povinnosťami. V mojom prípade to boli práce poľnohospodárskeho a ovocinárskeho charakteru na rozľahlej rodičovskej záhrade. Koncom augusta, najlepšie

ma uchránila pred odpoveďou, ktorá sa v publicistických textoch zvyčajne vyhviezdičkuje...

V našej škole vtedy vládol pomerne prísny režim, a aby sa

slušný a usilovný žiak, ale aj tak si uvedomujem, že dnes by podobnú školu zavreli hneď po tom, čo by ju prevetrala komisia EÚ, OSN a Nórskeho fondov. Učitelia by išli robiť

ponúkajú trebárs v odbore operátorka sociálnych zariadení, po starom „hajzelbaba“. No a vysoká škola – to bol ešte onakvejší level. Nijaká univerzita na hriňovských lazoch, ale školy, z ktorých vyhadzovali jedna radost, keďže neboli platení od študenta. Na druhej strane sa najmä mužská časť študentstva musela aj vofačo nadriť. Strašiak dvojročnej dovolenky v zelenom mundúre bola silná motivácia. Takže dnes taký žiačik či študent nemá prečo trpieť smútkom pred začiatkom školského roka. Ako syn môjho známeho, ktorý skončil nemenovanú vidiecku univerzitu. Na otázku, čo bude teraz robiť, labužnícky odvetil: Dám si dva roky prázdnin...

Marek DANKO

Keď nám leto definitívne povie zbohom

takého tridsiateho, prišlo náhle zdvujúce uvedenie si situácie. Tuším vtedy som pochopil teóriu relativity pána Einsteina. Čas je relatívny a najlepšie si to môžeme demonštrovať na zdanlivej nekonečnosti prázdnin. Najviac ma vytáčali dobromyselne otázky príbuzných a rodinných známych, či sa, reku, teším na školu? Len moja dobrá výchova a úplná absencia vulgarizmov v našej rodine

výchova socialistickej mládeže darila čo najlepšie, učitelia používali okrem učebných i motivačné pomôcky. Okrem tradičnej palice, ako ináč lieskovej, obľúbeného to nástroja súdružky učiteľky Krízanovej, súdruh zástupca, ktorý učil telesnú výchovu a zemepis, používal polmetrový kus trojžilového vysokonapäťového kábla. Aj jednému, aj druhému som sa vyhol, keďže som bol až neslušne

spoločnosť Breivikovi do nórskej väznice a nás detváky by rozdelili do náhradných rodín. Pre genderovú rovnosť a korektnosť polovica by išla ku klasickým a tá druhá k homosexuálnym párom. A čo ešte taká stredná škola! Našinec musel zabojovať aj známami a občas rodičia i známostami, aby sa dostal napríklad na gymnázium. To nie ako dnes, kde súkromnú strednú aj s maturitou

ČRTA

Pomaly upadajú do zabudnutia mnohé osobnosti našich národných dejín, dokonca aj z nedávnej minulosti. Rýchlejšie, ako sa ona od nás vzdala. Tak sa vytratila z pamäti národa väčšina národovcov, ktorí na zhorenisku monarchie stali spoločný štát Slovákov a Čechov, ktorí už pred tisíc rokmi mali spoločné štátne zriadenie – Veľkomoravskú ríšu s centrami na južnej Morave, v Bratislave a v Nitre.

Zabudnutá obeť – Vojtech Tvrdoň

Naša tlač už nepripomína ani osobnosti prvej Slovenskej republiky – z ekonomiky, priemyslu, vedy, zo školstva a z umenia, pričom práve tieto odvetvia zaznamenali v časoch vojnových hrôz historicky najvýraznejší vzrast. Vznikla vlastná banková sústava, rozvinula sa veda a jej vplyv na priemysel, vzniklo vysoké školstvo technických smerov, aj Slovenská akadémia vied a umení...

Príkladom takto zabudnutých osobností je aj Vojtech Tvrdoň. A hoci nebol ekonóm formátu Imricha Karvaša ani vedec ako svetoznámy Dionýz Ilkovič či umelec ako Laco Novomeský alebo Ján Jamnický, hodno si ho pripomenúť – aspoň pri 120. výročí narodenia.

Narodil sa 13. septembra 1897 v Šuranoch – Nitrianskom Hrádku. Ako jeho rodičia aj on sa stal roľníkom, napriek tomu, že mal na tie časy solídne vzdelanie. Miloval však zem živiteľku a prácu na nej mal za posvätnú. Odmala sa však angažoval aj spoločensky, v obci, meste, okrese, až si mladého agilného človeka všimli aj politici a usilovali sa ho – najmä pre jeho vplyv na okolie – zlapať do svojich sietí. Nevyšlo im to, a aj keď mal pripútanosť k roli najbližšie k agrárnikom, nepodľahol ich politikárskym vzdomom. Stál na svojom vlasteneckom stanovisku, nepotreboval na to politické hry. A predsa sa nakoniec politike nevyhol – v čase ohrozenia republiky a počas maďarskej okupácie južného Slovenska, keď Maďari zhltili aj jeho Nitriansky Hrádok a Šurany. Stal sa vedúcim organizátorom ilegálneho odporu proti okupantom, pomáhal mladým ľuďom ujsť na územie Slovenskej republiky, a keď nastala horthyovská honba na Židov, organizoval ich ukrývanie. Maďarská tajná polícia ho už po niekoľkých mesiacoch objavila, zatkla a do konca vojny internovala v koncentračnom tábore v Nagykanizsi. Prežil to. Po vojne sa už politike neubránil. Stal sa poslancom za Demokratickú stranu a pre komunistov jedným z najnevidenejších odporcov kolektívizácie slovenskej dediny. Odsúdili ho už na začiatku politických procesov na desať rokov ťažkého žalára. Nedožil sa slobody. V leopoldovskej väznici po ôsmich rokoch ako šesťdesiatročný umrel. Právo mu patrí aspoň táto malá spomienka.

(jč)

Spomienka na dramatika Osvalda ZAHRADNÍKA, ktorý odišiel do večnosti

Slovenský dramatik európskeho formátu

Alexander GOTZ – Foto: archív

V prúde času sú mnohé osobnosti vynesené na vlnu verejného záujmu, aby sa vzápätí za nimi zavreli vody mlčania. Platí to najmä pre umelcov, ktorí môžu byť vo vrúcnom vzťahu s múzami, no vrtkavá šťastena, poháňaná často ľudskou malosťou a intrigami, sa im vzápätí otočí chrbtom. To bol aj osud významného slovenského dramatika Osvalda ZAHRADNÍKA.

Osvald Zahradníka poznali milovníci dramatickej tvorby – či už divadelnej, alebo rozhlasovej – ako autora mnohých úspešných dramatických textov pre divadlo, rozhlas a televíziu. Rozhlasoví poslucháči ho navyše vnímali ako osobitého režiséra rozhlasových hier, no a v neposlednom rade bol známy aj ako organizátor v oblasti divadelného umenia. Najprv na ministerstve kultúry, neskôr ako šéf činohry Slovenského národného divadla či predseda Zväzu slovenských dramatických umelcov. V deväťdesiatych rokoch sa Osvald Zahradník nie svojou vinou stratil z divadelného povedomia. V jeho prípade platí doslova, že málokto je doma prorokom. Slovenského dramatika napokon uvádzali len zahraničné, najmä ruské divadelné scény.

■ CESTA DO DRÁMY

Osvald Zahradník sa narodil 16. novembra 1932 vo Veľkom Bočkove na Podkarpatskej Rusi v rodine mlynárskeho robotníka. Neskôr študoval na gymnáziu v Banskej Bystrici, vo Svite sa vyučil za elektrotechnika (1951) a po maturite študoval filozofiu a psychológiu na Filozofickej fakulte Karlovej univerzity v Prahe. Tam aj začal pôsobiť ako metodik a dramaturg koncertnej agentúry, no už začiatkom sedemdesiatych rokov sa vrátil na Slovensko a pracoval ako režisér Čs. rozhlasu v Banskej Bystrici. Nasledovalo miesto vedúceho divadelného oddelenia ministerstva kultúry, šéfa činohry SND, až napokon v rokoch 1987 – 1990 prijal už spomínaný post predsedu Zväzu slovenských dramatických umelcov. Do literatúry vstupoval na začiatku päťdesiatych rokov rozhlasovými a neskôr televíznymi hrami. Z množstva rozhlasových hier treba spomenúť tituly Sviatosť naivity (1967), Návrat (1968), Pavučina (1978), Spoločenská záruka

(1980), Ruže pre riaditeľa (1982), Adaptačný stres, Letenka do Milána (1996). Pre televíziu napísal hry Strecha úniku (1971) a Biely autobus (1972). Divadelne debutoval dnes už legendárnou hrou Sóló pre bicie (hodiny), ktorá vyšla aj knižne (1973). Nasledovali hry Zurabaja alebo Epitaf pre živého (1973) a ďalšie až po poslednú autorovu hru Azyl z roku 1994. Výber z jeho diela vyšiel pod názvom Päť súčasných hier (1988) a jeho hry boli vydané vo francúzskom a v ruskom preklade, pričom na ruských divadelných scénach sa zaradil k najhranejším zahraničným autorom.

■ KRUIHY ZABUDNUTIA

Ako sa vlastne mohlo stať, že takýto plodný a významný autor sa náhle prestal uvádzať v slovenských

Dramatik Osvald ZAHRADNÍK v časoch slávneho uznania – na vrchole akceptácie.

Hry Osvalda ZAHRADNÍKA uvádzali a stále uvádzajú mnohé popredné zahraničné divadlá. Len doma akoby nemal čo povedať. Opak je však pravda...

divadlách a verejnosť sa s jeho menom prakticky prestala stretávať. Milan Polák v Slovenských národných novinách pri príležitosti osemdesiatky

Osvalda Zahradníka napísal: „Po roku 1989 v akejsi eufórii kritiky všetkého, čo sme tu mali predtým, a súčasne často nekritického, takmer až servil-

Spisovateľ Milan AUGUSTÍN oslavil sedemdesiate narodeniny

Tvorivá cesta od histórie až k maľbe

Maroš M. BANČEJ – Foto: autor

Vyššie dvadsať kníh v žánri literatúra faktu, niekoľko kníh beletrie, libretá pre výstavy, ale aj napríklad pre Židovské múzeum v Bratislave, autorské výstavy malieb a kresieb a najmä cesty. Cesty po celom svete – od subsaharskej Afriky cez Egypt, od Čile po USA so zastávkami na takom magickom mieste, ako je Veľkonočný ostrov. To všetko zdá sa necharakterizuje Milana AUGUSTÍNA ako tvorcu, ale pomáha nahliadnuť do jeho života.

Životopisné dáta toho dost napovedia. Milan Augustín sa narodil 21. augusta 1947 v starobyľom banickom meste Banská Štiavnica a tu navštevoval základnú školu. Študoval na Baničkej škole, kde v roku 1967 zmaturoval. V roku 1968 pracoval v Slovenskej filmovej tvorbe Bratislava-Koliba. V rokoch 1969 – 1975 pracoval v Rudných baniach ako banký technik. Od roku 1975 študoval na FF UK v Bratislave na katedre estetiky a vied o umení. Maliarstvo študoval súkromne a doteraz svoju tvorbu predstavil na pätnástich samostatných výstavách. Prešiel viacerými zamestnaniami ako historik umenia. Medzi najvýznamnejšie jeho pôsobiská patria Projektový ústav kultúry, kde pracoval ako historik umenia, a Štátne reštaurátorské ateliéry, v ktorých pôsobil v rokoch 1980 – 1988 ako podnikový riaditeľ. Neskôr pracoval na Úrade vlády SR a bol novinárom v slobodnom povolaní. Od

roku 1996 bol odborným pracovníkom Národného literárneho centra v Bratislave. V rokoch 1992 – 2001 pôsobil ako európsky tajomník Leopolda J. Danihelsa, tretieho prezidenta Svetov-

nil striebornou medailou Matice. Pokiaľ v ozvene parafrázujeme Maxima Gorkého a jeho dielo Moje univerzity, je určite zaujímavé, ako tie svoje vníma Milan Augustín: „Najviac mi

Spisovateľ a výtvarník Milan AUGUSTÍN (uprostred) počas nedávnej besedy v letnej čítárni U červeného raka v Bratislave s predsedom spisovateľskej organizácie Miroslavom Bielikom a kolegom Petrom VALČEKOM (vpravo).

vého kongresu Slovákov. Striedavo žije v Bratislave a v Štiavnických Baniach. Je podpredsedom Banskostíavnicko-hodrušského banického spolku a cechmajstrom Cechu Štiavničanov a rodákov z podsitiňanskeho kraja v Bratislave. Členom Matice slovenskej je od roku 1968 a v roku 2014 ho predseda MS Marián Tkáč oce-

k srdcu prirástla banička škola, kde som aj maturoval. Boli tam zaujímaví profesori, ktorí vedeli a prednášali aj nad rámec učiva, a to aj o literatúre. Filozofická fakulta tých čias taktiež mala svoje čaro, ale pokým som sa tam dostal, musel som prežiť pár rokov v banskom prostredí, aby som získal robotnícky pôvod... Následne som prešiel rad

ného obdivu k všetkému zo Západu, pôvodná dramatická tvorba sa dostala kdesi na perifériu záujmu a bez ohľadu na jej hodnotu i neutíchajúci divácky záujem stávali sa k nej divadlá, na čele s našim národným divadlom, takmer s opovrnutím. Počúvali sme dokonca aj hlasy, že slovenskej pôvodnej drámy niet. Bola to scestná a chorá idea, ktorá napokon vyústila do situácie, že divadlá, hoci štátom štedro dotované (samozrejme, z peňazí daňovníkov), orientovali sa viac na komerčnú úspešnosť uvádzaných hier, prípadne na akúsi svetoobčiansku, kozmopolitnú dramaturgickú prax. To potom postihlo aj Osvalda Zahradníka, no nielen jeho, ale i celú generáciu aj umelecky úspešných slovenských dramatikov.

■ HLĚBKOVÝ PONOR

Už krátko po bratislavskej premiére Zahradníkovy najúspešnejšej hry Sóló pre bicie (hodiny) uviedlo toto predstavenie legendárne moskovské divadlo MCHAT. Po moskovskej premiére predstavili túto hru v poľských divadlách v Gniezno, Rzesowe, Koszalin a Zelionej Góre, v Bulharsku v Sofii, Chaskove, Blagojevgrade, v moldavskom Kišineve, v divadlách v Rumunsku, v Srbsku, vo Fínsku, v Lotyšsku, v Litve, ba aj v talianskom Neapole v Teatro Nuovo. Zaiste, Osvald Zahradník nie je jediným slovenským dramatikom, ktorého diela reprezentovali našu národnú dramatickú kultúru v zahraničí. Svoju misiu vykonali aj hry Petra Karvaša, Ivana Kráľika, Ivana Bukovčana, Jána Soloviča, Petra Kováčika a iných. Zahradník však svojimi realistickými obrazmi so spontánnou obhajobou elementárnych ľudských hodnôt, so svojim upriamením sa na vnútorný svet jednoduchého, obvyčajného človeka reprezentuje kultúru nášho národa dôstojne a na vysokej úrovni. Právom bol Osvald Zahradník nositeľom najvyššieho štátneho vyznamenania – Pribinohvo križa. Možno sa dočkáme ako satisfakcie aj návratu jeho hier na slovenské javiská. Neskoro, ale predsa.

zamestnaní a skončil som na istý čas ako riaditeľ Štátnych reštaurátorských ateliérov v Bratislave. Bol som jedným z prvých nestraníkov v rezorte, čo ťažko znášali vtedajší členovia strany, ale taký bol a aj je život. Keď som tam skončil, pracoval som v Slovenskom národnom múzeu a v zmenených podmienkach sa aj mne a mnohým iným črtali nové perspektívy. Pôsobil som ako novinár a publicista, vyšli mi aj prvé knižky a uskutočnil som tiež rad zahraničných ciest. S odstupom času som so spisovateľom Milanom Ferkom bol pri zakladaní Národného literárneho centra, ktorého úlohou mala byť pomoc pri vzniku a vytváraní národnej literatúry a literárnych časopisov. Ale ako vždy ľudia zvyčajne všetko menia na svoj obraz, a tak z tejto inštitúcie vzniklo niečo ako cestovná kancelária pre vyvolených. Opäť možno konštatovať, že život je už taký.“

Knihy Milana Augustína sú milovníkom literatúry faktu známe. Čo však jeho výtvarná tvorba? Dajme slovo jubilantovi: „Nehľadám módné smery ani inú formu vyjadrovania. Som archaisť, dá sa povedať postimpresionista, lebo mnohé sa nedá zachytiť na fotografií, ale ani na modernej maľbe. Teraz vystavujem malý výber kresieb z Polynézkych ostrovov a niekoľko farebných kompozícií z Veľkonočného ostrova a Markézského archipelágu v Café 4 v mojej rodnej Banskej Štiavnici. Na Tahiti a Markézach žil Paul Gauguin, ktorý taktiež vnímal opojnú atmosféru tohto dnes už prakticky zaniknutého sveta, a jeho diela sú spomienkou na to, čo tu niekedy bývalo. A o to sa usilujem aj ja, a to nielen v cudzích krajinách, ale najmä v mojom rodnom prostredí Štiavnických vrchoch.“

Cyrilo-metodský odkaz si pripomenuli matičiari aj v Prievidzi

Od prameňa rieky Nitry na Klak

Viera UHLÁROVÁ, MO MS v Prievidzi

Od príchodu solúnskych bratov na Veľkú Moravu uplynulo už 1 154 rokov. Ich pôsobenie sa vníma ako polozenie základov pre ďalší náboženský a kultúrno-vzdelanostný vývoj slovenského národa. Prínos byzantských vierozvestcov pre súčasnú slovenskú spoločnosť vyzdvihli počas tohtoročného sviatku sv. Cyrila a sv. Metoda aj obyvatelia hornej Nitry. Na udržiavaní pamiatky svätcov v regióne záleží už dlhé roky najmä matičiarom.

Štvrtého júla si odkaz sv. Cyrila a sv. Metoda pripomenuli predstavitelia miestnej organizácie Matice slovenskej a mesta pietnou spomienkou pri súsoší svätcov v Prievidzi, ku ktorému položili vence. „Som presvedčený o tom, že na poznaní vlastnej národnej minulosti dokážeme v súčasnosti stavať a s odkazom na ňu sebavedome konať. Na cyrilo-metodských základoch moderná Slovenská republika, čo potvrdzuje aj preambula našej ústavy,“ zdôraznil pri tejto príležitosti riaditeľ prievidzského Domu MS Vlastimil Uhlár. Nezmazateľnú stopu byzantskej misie vo formovaní národnej identity Slovákov vyzdvihla aj Eva Baničová, podpredsedníčka Miestneho odboru Matice slovenskej. Sviatok sv. Cyrila a sv. Metoda si obyvatelia hornej

Okolo sto účastníkov sa zúčastnilo na 19. ročníku spomienkového pochodu od prameňa národnej rieky Nitry na vrchol Klaku, ktorý matičiari v Prievidzi organizujú ako hold svätým Cyrilovi a Metodovi.

Predstavitelia Matice slovenskej a mesta Prievidza si uctili svätých solúnskych bratov pri ich pamätníku položením vencov.

Nitry pripomenuli aj 5. júla priamo pri prameni národnej rieky Nitry a výstupom na Klak. Na deväťnástom ročníku podujatia sa zúčastnilo okolo sto nadšencov turistiky.

Vo Vyšnej Slanej mali nedávno dôvod na oslavy futbalisti i folkloristi

Folkloristi z Radzima slávil abrahámoviny

Zlatica HALKOVÁ, Dom Matice slovenskej v Rožňave

Vo vyšnoslanskom súbore Radzim sa za pol storočia vystriedalo niekoľko generácií miestnych obyvateľov. Aj teraz myslia na budúcnosť, ktorú pre tamojší folklór predstavuje detský súbor Radzimčok.

Oslavy vo Vyšnej Slanej akoby chcel dozdobíť aj prekrásny slnečný deň. A dôvodov na slávenie tu mali viac než dosť. Pred sedemdesiatimi rokmi začal písať svoju históriu miestny futbalový klub, pol storočia má folklórna skupina Radzim a v tomto roku sa futbalový memoriál E. Vysokého a Mgr. J. Lukáča uskutočnil už po dvadsiaty raz. Teda oslava na oslave.

Futbalový turnaj vyhralo domáce družstvo OFK Vyšná Slaná. Všetci tak sa to aj na oslávencov patrí. Po krátkej prestávke

sa začali i oslavy folklóru. Nuž, a maličký Radzimčok rozplakal nielen staré mamy, ale aj rodičov, proste krása. Jubilujúci Radzim svojimi piesňami rozozvučal celú dolinu. Milým vyvrcholením oboch slávností bolo spomenutie zakladajúcich členov a aj písomné poďakovanie všetkým, ktorí pred mnohými rokmi stáli pri zrode folklórnej skupiny, ale i jej súčasným aktívnym členom. Dnes okolo štvrtstovky vyšnoslanských folkloristov vedie Mgr. Janka Ďurišková. Nadväzuje na svoju úspešnú predchodkyňu Evu Benediktyovú, ktorá súbor viedla od čias, čo sa v roku 1967 sformoval.

Odvzdávanie tradícií a zvykov, výchova k ich zachovávaniu a rozvíjaniu je najkrajšia úloha pre naše mamy či staré mamy. Detváci majú veľké vzory, veď tu spievajú celé rodiny.

V Báčskom Petrovci sa konali päťdesiate šieste Slovenské národné slávnosti

Slovenská vlasť v reprezentatívnom zastúpení

Michal SITNIK – Foto: SNS Báčsky Petrovec

Päťdesiate šieste Slovenské národné slávnosti vo vojvodinskom Báčskom Petrovci priniesli počas troch dní začiatkom augusta program, ktorý verne odráža krajský život v Srbsku.

V sále petrovského Slovenského vojvodinského divadla v piatok podvečer 4. augusta srbský štátny tajomník pre kultúru, verejnú informáciu a vzťahy s náboženskými spoločenstvami Miroslav Štatkič otvoril päťdesiate šieste Slovenské národné slávnosti. Medzi mnohými hosťami boli štátny tajomník Ministerstva vnútra SR Rudolf Urbanovič, predseda Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí Ján Varšo, veľvyslankyňa SR v Srbsku Dagmar Rep-

čeková, predseda Matice slovenskej Marián Tkáč, predstavitelia družobných miest Stará Ľubovňa, Martin, Nitra, Ružomberok aj partnerských miest a obcí v Srbsku i v zahraničí, kde žijú naši krajanovia.

Hymny Srbskej a Slovenskej republiky počas otvorenia päťdesiatych šiestich Slovenských národných slávností zahrali a spoločne zaspievali spevácky zbor Zvony a hudobný orchestr Orchestrík zo Selenče. Pod vedením dirigenta Juraja Súdiho neskôr zaspievali

aj hymnickú pieseň Otcova roľa. V takmer hodinovom programe sa potom striedali hudobné a spevácke produkcie s prejavmi predstaviteľov inštitúcií, samospráv, družobných a kooperujúcich miest, obcí a organizácií.

Za organizátorov Slovenských národných slávností prítomných privítal po slovensky a po srbsky starosta obce Báčsky Petrovec Srđan Simič. Po ňom vystúpili predsedníčka Národnostnej rady slovenskej národnostnej menšiny

Anna Tomanová Mankanová a predsedu Matice slovenskej v Srbsku Ján Brtku.

Kultúrno-umelecký program dotvorili výkony speváčok Vladimíry Sabovej, Jarmily Kolárovej a harmonikára Ondreja Maglovského, ktorý sprevádzal aj komorný zbor Musica Viva. Ten pesničkou o Petrovci uzavrel prvý z dvoch otváracích programov. Slovenské národné slávnosti potom podvečer pokračovali pásmom Sláva národa hodná je obetí, ktoré sa odvíjalo v miestnom evanjelickom chráme.

Zo športových, zábavných a folklórnych akcií 6. augusta treba vyzdvihnúť Slávnostné zasadnutie Zhromaždenia MSS, Jarmok umenia aj prezentáciu kníh slovenských autoriek. Sobotňajší program vyvrcholil galaprogramom folklórnych súborov pod názvom Z batôžka minulosti do vena budúcnosti. Nedeľu otvorili súťaže rybárov, stolných tenistov i poľovníkov či cyklistické preteky pre deti. Dopoludnia nechýbali služby Božie, ale tiež stretnutie novinárov popoludní, divadelné predstavenia pre deti i dospelých a napokon ďalší už rozlúčkový folklórny večer Sviet, sniežko, na naše líčko.

MATIČNÉ DEPEŠE

Zmeny v Prievidzi

V Prievidzi sa hlási o slovo nová generácia aktívnych matičiarov, čo sa odzrkadilo aj na nedávnom rokovaní valného zhromaždenia tamojšieho MO. Jeho vedenie po M. Jadroňovi prevzal 37-ročný zástupca veľiteľa hasičského zboru v Novákoch P. Titka s predsavzatím ešte viac uprednostniť v činnosti zmysluplné a prínosné aktivity a sústrediť sa na intenzívnejšiu spoluprácu so školami. M. Jadroň, ktorý bol na čele MO MS v Prievidzi dve volebné obdobia, zostal ďalej členom výboru. Aj dozorom výbore odboru sa objavili dve nové mená – jeho členmi sa stali M. Kyselícová a R. Ďuriš.

Spomínali na Hlinku

Pri príležitosti 79. výročia úmrtia kňaza a politika Andreja Hlinku uskutočnila sa 18. augusta pri jeho pamätníku v Ružomberku vedľa farského kostola pietna spomienka. Zorganizovali ju mesto Ružomberok a Slovenská národná strana. Zúčastnili sa na nej poslanci Národnej rady SR za SNS M. Kuciaňová, S. Kmec, štátny tajomník na MV SR R. Urbanovič, predstavitelia mesta Ružomberok a občania.

Pohár Slovanov

V piatok 4. augusta hostila Žilina 9. ročník súťaže silných mužov. Dvanásť siláci zo Slovenska, Česka, Poľska, Ukrajiny, Ruska, z Bulharska, Čiernej Hory a Bieloruska sa predviedli vo viacerých náročných disciplínach. Po zdaní všetkých súťažných disciplín si trofej odniesol Čech Čestmír Šima. Reprezentant Slovenska Igor Petrik získal v silnej konkurencii tretie miesto. Popri silákoch sa predviedli aj karatisti z klubu Mladost Žilina a o skvelú atmosféru podujatia sa postarala trenčianska hudobná skupina Pell Mell.

Srňacie v novom krajskom šate

Niekdajšia obec Srňacie, ktoré je dnes súčasťou Dolného Kubína, sa zapísala do dejín protifašistického odboja činnosťou partizánskej skupiny Signál, ktorá operovala v tejto časti Chočského pohoria. Jej činnosť pripomína pamätník s obnovenou tabuľou a drevorezbu Pavla Potockého, rezbára z Podbielca. O jeho krajši vzhľad sa v minulých dňoch spojenými silami postarali OZ Femina s.r.o, mesto Dolný Kubín, agentúra L, s.r.o., a členovia Oblastného výboru SZPB Ružomberok.

Roztancované Dulovce

Nevelká obec v komárňanskom okrese s výraznou prevahou slovenského obyvateľstva privítala na 21. ročníku Južnoslovenských detských a mládežníckych folklórnych slávností vyše dvesto účinkujúcich z ôsmich štátov Európy. Organizátori Obec Dulovce a Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí pozvali sedem súborov zo zahraničia a sedem súborov zo Slovenska. Mladí speváci, tanečníci a muzikanti aj tento rok predviedli skvelé výkony, od roztomilých vystúpení tých najmenších z domáceho súboru Lúčik alebo Sovičiek z Londýna po technicky i umelecky náročné vystúpenia mládežníckych telies.

Z príspevkov spolupracovníkov a dopisovateľov zostavil Emíl SEMANCO

Marián TKÁČ
predseda Matice slovenskej

Náš príbeh

Málo „klasického hrdinstva“ – teda šermovania zbraňami, sme prežili v našej histórii. Občas nás k šermovaniu prinútili „okolnosti“. Sme však tu, slovo a sláva je nám ako národnému kolektívu počas dlhých nite našich dejín viac ako čokoľvek iné. Len či aj je a bude? Ak chceme ako národ prežiť a prežívať aj naďalej, nesmieme najmä vymrieť. Rodí sa nám totiž čoraz menej detí, akoby sme zabúdali, že v konečnom dôsledku vždy rozhodne demografia. Prežijeme, ak sa najtalentovanejší z nás nerozutekajú do sveta za prácou, ak budeme obrábať naše polia, piť našu vodu a naše drevo spracúvať doma. Prežijeme, ak si udržíme vlastné tradície a potlačíme nedokonalosť, ktorých je medzi nami veľa, možno čoraz viac (lebo peniaze!). Ak nám bude popri rozume vládnúť srdce, ak sa poučíme zo svojej neskrselej minulosti, budeme opakovať dobré skutky našich predkov a vyhneme sa ich pokleskom.

Prežiť musíme, lebo predpovedajú nám vážnosť a dôležitosť. Známe sú slová Jána Pavla II. o našej veľkej úlohe pri budovaní Európy tretieho tisícročia. Aj proroctvo amerického evanjelizátora Davida Wilkersona: „Táto krajina, a hovorím to procky, je kľúčovým národom. Je to malá krajina, v mojom meste New York je viac ľudí ako v celej vašej krajine. Ale pri pohľade na to, čo Boh chce urobiť v Európe, tento národ je kľúčovým národom.“

Sme kľúčovým národom vo svete, ktorý sa pýši hrdinskými činmi po prelome letopočtu sprévdzaného narodením Krista a začiatkami kresťanstva, ale sily mu odchádzajú. Akoby sa dejiny Európy naplnili, hlási sa k akýmisi „európskym hodnotám“, ktoré sú však cudzie a pokrivené, sú o roztopašnosti, užívaní si a nemyslení na budúcnosť. Pokrivené cnosti vedú k necnostiam.

Prežijeme však, ak prídem o vlastný štát, na ktorý sme tak dlho čakali, o jeho suverenitu? Nevie, prečo sa do nášho príbehu nanovo vracia Mnichov a Salzburg. Informovaní – ktovie, po ktorú vekovú hranicu, lebo obávam sa, že na dejepise „sa to neučí“ – vedia, že s Mnichovom nás spája dohoda mocných sveta o nás bez nás koncom septembra 1938. A do Salzburgu v lete 1940 pozval vtedajších predstaviteľov Slovenska vtedajší svetovládca, nadiktoval, čo a kto a ako, čím zásadne zmenil náš príbeh. Dejiny sú na to, aby nás poučili.

Slávnostné matičné akadémie k Roku J. M. Hurbana v Košiciach

Konzervatoristi dali programu punc kvality

Text a foto Štefan KECEROVSKÝ

Ani nie za mesiac – vo štvrtok 21. septembra, sa v Gymnáziu sv. košických mučeníkov uskutoční už tretia slávnostná matičná akadémia v metropole východného Slovenska k dvojstému výročiu narodenia J. M. Hurbana. Prvá bola v máji v Evanjelickom gymnáziu J. A. Komenského a druhá sa vďaka organizátorom z MO MS Košice-Myslava a zo Súkromného hudobného a dramatického konzervatória na Požiarnickej ulici uskutočnila polovici júna v aule detašovaného pracoviska Vysokej školy zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety v Košiciach.

Túto slávnosť k dvojstému výročiu narodenia J. M. Hurbana otvoril jej spoluorganizátor a majiteľ konzervatória PhDr. Gejza Adam, PhD., ktorý v audióriu privítal významných hostí, medzi nimi aj predsedu Matice slovenskej M. Tkáča. Hlavný referát o Hurbanom živote a diele predniesol organizátor akadémie, predseda myslavského matičného odboru F. Mrva. Po jeho vystúpení uviedol ukážku svojho repertoáru ženský spevácky zbor konzervatória a študentky 5. ročníka sa predstavili v hudobno-dramatickom pásme o Hurbanovi. Potom odovzdali programovú štafetu kolegom z Orchestra ľudových nástrojov, známym z účinkovania pred britskou kráľovnou Alžbetou II. aj inými panovníckymi osobnosťami Európy. Tento 50-členný orchester aj so speváckym zborom vystúpi na veľkom slávnostnom koncerte k 25. výročiu Ústavy Slovenskej republiky, ktorý Matica slovenská usporiada v Košiciach v piatok 8. septembra 2017 o 10. hodine. Účinkujúcich konzervato-

ristov ocenil M. Tkáč diplomami Matice slovenskej a hodnotnými knižnými publikáciami Vydavateľstva Matice slovenskej v Martine. Ako konštatovalo vedenie školy

na čele s majiteľom konzervatória G. Adamom, slávnostné akadémie s takým bohatým kultúrnym programom by na jeho pôde veľmi radi privítali aj v budúcnosti.

Ženský spevácky zbor Súkromného hudobného a dramatického konzervatória na Požiarnickej 1 v Košiciach s predsedom Matice slovenskej M. TKÁČOM po vystúpení na slávnostnej akadémii k dvojstému výročiu narodenia J. M. Hurbana.

Za národným, kultúrnym a historickým poznaním rodného kraja

Matičná vlastivedná exkurzia v Nepochoch

Viliam KOMORA

Na poznatky bohaté popoludnie pripravil Vlastivedný odbor MS, keď počas leta zorganizoval pre členov exkurziu k vodnému zdroju, z ktorého spoločnosť Turvod zásobuje podstatnú časť obyvateľov Martina aj Turca, a tiež po kultúrnych a historických zaujímavostiach obce Nepochy.

K zdroju pitnej vody v Nepochskej doline účastníkov exkurzie sprevádzal martinský poslanec Tibor Adamko, ktorý priblížil históriu výstavby tohto zdroja pitnej vody, pričom uviedol, že spoločnosť Turvod v súčasnosti zásobuje pitnou vodou stoštyri tisíc obyvateľov celého Turca a len z tohto zdroja dostáva pitnú vodu sedemdesiat tisíc obyvateľov. Pochopiteľne, že toto strategické zariadenie je primerane chránené a navštíviť ho môže iba limitovaný počet návštevníkov. Preto patrí poďakovanie za mimoriadne povolenie tejto exkurzie generálnemu riaditeľovi Turvod, a. s., MVDr. Rastislavovi Zábranskému.

Poslanec Adamko odpovedal návštevníkom na mnohé otázky o vodnom hospodárstve a zásobovaní mesta Martin a regiónu pitnou vodou. Ako

kuriozitu treba spomenúť, že dostal niekoľko publikácií Matice slovenskej a v katalógu výstavy k 90. výročiu slávnostného otvorenia súčasnej sídelnej budovy MS našiel na fotografii svojho starého otca R. Adamka, ktorý v tom čase pôsobil ako významný slovenský politik, čo ho veľmi potešilo a matičiarom úprimne poďakoval...

V kaštieli v Nepochoch historik, pedagóg a člen výboru VIO MS Jaroslav Jarkovský priblížil návštevníkom jeho históriu od 14. storočia – od rodu Nepochskovcov, a pri neďalekých hroboch pokolenia Franklin ozrejmal aj ďalšie dejepisno-spoločenské súvislosti, z ktorých vysvitlo, že rod má súvis aj s niekdajším prezidentom USA. V miestnom evanjelickom kostole farár Belo Húška ukázal priestory a cirkevné pamiatky, rozpovedal o súčasnosti, no najmä o minulosti tohto cirkevného spoločenstva a o dejinách pôvodného artikulárneho kostola z roku 1689, ktorý mal kapacitu až 6 180 veriacich, a tiež súčasného kostola z roku 1843, kde sa nachádzajú aj niektoré súčasťi z niekdajšieho

chrámu, najmä vzácny oltár z roku 1611. Ten bol pôvodne na Oravskom hrade, kde ho dal pre svoje sídlo zhotoviť Juraj Turzo.

V priestoroch obecného múzea v Nepochoch jeho zakladateľ MVDr. Vladimír Hanzlík hovoril o vzniku a zbierkach tejto kultúrnej ustanovizne, ktorá má bezprostredný súvis s jeho manželkou doc. PhDr. Alžbetou Hanzlíkovou, PhD., zakladateľkou univerziténého štúdia ošetrovateľstva na Slovensku, a jej starého otca notára Štefana Reidla, ktorý svoju profesiu vykonával práve v týchto priestoroch v Nepochoch, čo bol aj podnet na vznik múzea.

Matičiarom boli s exkurziou spokojní a vyslovili nádej, že sa uskutočnia aj ďalšie podobné, na zážitky a poznanie bohaté podujatia. Vďaka za nepochskú vychádzku patrí jej organizátorom, zvlášť Júliuovi Jarkovskému. Treba poďakovať, že aj takéto akcie poukazujú na opodstatnenosť našej najstaršej celonárodnej ustanovizne i na potrebu rozvoja národného, kultúrneho a historického povedomia k rodnému kraju a Slovensku vo verejnosti.

AKO SI PREDPLATIŤ SLOVENSKÉ NÁRODNÉ NOVINY

objednávajú telefonicky:
043 / 3812 838, 0918 / 904 925
emailom: snnredakcia@matica.sk
cez formulár: www.snn.sk/index.php/predplatne
poštou: Slovenské národné noviny
P. Mudroňa 1, 036 01 Martin

Ročné predplatné: 26,- €
Polročné predplatné: 13,- €
Štvrťročné predplatné: 6,50 €

ČITATEĽSKÁ SÚŤAŽ

V dvojčísle 28 – 29 z 19. júla sme sa pýtali na miesto, kde v Ukrajine majú slovenskí vojaci svoj pamätník. Správna odpoveď mala znieť, že je to Lipovec vo Vinickej oblasti. Z vašich odpovedí sme vyžrebovali týchto výhercov: Jarmila Kmeťová, Kralovany; Jozef Miko, Michalovec; Elena Chmelíková, Banská Bystrica. Blahoželáme!

• V týchto dňoch si pripomíname výročie prijatia najdôležitejšieho zákona suverénneho demokratického štátu – Ústavy SR. Kedy sa tak stalo a koľko poslancov SNR vtedy za ňu hlasovalo?

Svoje odpovede nám posielajte na redakčnú adresu (nájdete ju v tiráži SNN) našej administrátorke Ľubici Rišiaňovej do 14. septembra t. r.

PRIPOMÍNAME SI

2. septembra

– pred sto osemdesiatimi piatimi rokmi zomrel v Paríži veľký slovenský astronóm František Xaver Zach (1754 – 1832)

– stosedemdesiatpäť rokov, čo vyhoreli Sučany; popolom ľahlo dvesto domov (1842)

– podpredseda poslednej federálnej česko-slovenskej vlády a významný slovenský ekonóm Rudolf Filkus, ktorý pri delení spoločného majetku uchránil veľa oprávnených slovenských požiadaviek, by mal deväťdesiat rokov (1927 – 20013)

3. septembra

– stotridsať rokov od veľkej výstavy slovenských čipiek a výšiviek v Martine v roku 1887, na ktorej ľudové umelkyne prezentovali takmer dvetisíc unikátnych prác; výstavu navštívil aj profesor sociológie Karlovej univerzity T. G. Masaryk, budúci prezident budúceho spoločného štátu Slovákov a Čechov

4. septembra

– pred štyristo osemdesiatimi rokmi sedem stredo-slovenských banských miest a najmocnejší šľachtici uzavreli spojenectvo proti Turkom a ich spojencovi Jánovi Zápoľskému (1537)

– uplynulo tridsať rokov od smrti herca Františka Dibarbora (1916 – 1987); zahynul po autonehode

– štyridsaťpäť rokov vysiela rozhlasová stanica Rádio Devín

– gréckokatolícky eparchiálny biskup Milan Chatur má šesťdesiat rokov

5. septembra

– dvestodevätidesiatpäť rokov, čo trnavská mestská rada vydala nariadenie prekryť všetky slamené strechy nehorľavým materiálom (1722)

6. septembra

– deväťdesiatpäť rokov, čo sa v Štítniku narodil dvorný básnik KSS Tibor Dorner, ktorého čitateľa poznajú ako Ctibora Štítnického (1922 – 2000), významnejšia je jeho zásluha pri budovaní slovenského filmu a v prekladaní maďarskej literatúry (Illés, Madács a pod.)

7. septembra

– dvestotridsaťpäť rokov od narodenia diplomata a veľkostatkára Antona Aponiho (1782 – 1852), ktorý z Viedne najprv do Bratislavy, potom do rodných Oponic dal previezť rodinnú knižnicu, ktorá obsahovala dvadsaťšesť tisíc zväzkov svetovej umeleckej a vedeckej literatúry, a sprístupnil ju verejnosti

– pred sto päťdesiatimi rokmi (1902) otvorili v Bratislave poľnohospodársku výstavu, dovtedy najväčšie výstavné podujatie v Uhorsku; začala sa tradícia Bratislavy ako výstavného mesta

– päťdesiat rokov (1967) od prvej súťažnej výstavy dnes svetoznámej prehladky knižných výtvarných diel pre deti BIB – Bienále ilustrácií Bratislava

8. septembra

– stopäťdesiat rokov od narodenia typografa a neskôr šéfredaktora Slovenských novín a spisovateľa historických románov Karola Čechotku (1867 – 1942)

– pred tridsiatimi rokmi umrel sochár František Gibala (1912 – 1987), spomeňme aspoň jeho sochu M. R. Štefánika v Trebišove, L. Štúra v Levoči, Janka Kráľa a Mikovinyho v Bratislave a i.

(jč)

